

วิจารณ์วรรณกรรมเรื่องคนปี่เสื้อ*

การอ่านวรรณกรรมชนิดกึ่งกาม จะอ่านแต่เพื่อให้รู้ว่าผู้เขียนมุ่งประสงค์ใดแต่เพียงประการเดียวันนี้ย่อมไม่ใช่การอ่านที่ถูกต้อง เพราะว่าก้าวที่นักประพันธ์จะสามารถแสดงถึงความคิดหลักของเขาก็ต้องมาได้ เขาจะก้าวที่สิ่งประกอบอื่น ๆ มากมายเพื่อเป็นสิ่งเสนอความคิด องค์ประกอบเหล่านี้ก็คือ ชาติ ตัวละคร เทคโนโลยี โครงเรื่อง บทสนทนา เป็นทัน ผู้แต่งจะต้องนำสิ่งเหล่านี้มาผสมผสานกันให้เกิดความพอดี อย่างเช่นเรื่อง คนปี่เสื้อ นี้ ความคิดหลักของผู้เขียนจะไม่สามารถแสดงออกมาย่างเด่นชัดหากผู้เขียนไม่สามารถสร้าง ตัวละครและเทคโนโลยีต่าง ๆ ขึ้นมาอย่างแนบเนียน เรื่องคนปี่เสื้อนี้ผู้เขียนได้แสดงถึงความเชื่อถืออย่างงมงาย ของชาวอินเดียในประเทกอินเดียในเรื่องการแบ่งวรดะ และท้าสักความสามารถเชื่อถือนักตุกท้าทายทำลายลงโดยมีเมืองของบุคคลผู้อ่อนน้อมถ่อมตนท้าทอยกิจกรรมทางศุภกร บุคคลผู้ไม่มีเชิงไม่มีอะไรเกิน นอกจากเป็นช่างปะซ้อม หม้อไหธรรมภาคุนหนึ่ง

ความสำคัญของเรื่องทางหมอดรวมอยู่ที่ตัวละครเอกคือ ก้าโล เขาเป็นบุคคลที่มีศักดิ์ษาและ ใจ เป็นพิเศษ วิัฒนาการของตัวละครผู้นี้เป็นสิ่งที่ชวนติดตาม เพราะนำไปสู่ความคิดหลักของเรื่อง ดังนั้นขอบข่ายของการวิจารณ์วรรณกรรมชนนั้นจะเน้นทวิัฒนาการของก้าโลมากกว่าสังเคราะห์เดียวกัน ก็จะพยากรณ์บุคคลแทน เนื่องจากต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงของตัวละครผู้นี้

“คนปี่เสื้อ” มีขอเป็นภาษาอังกฤษว่า *He Who Rides a Tiger* เป็นขอที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความคิดหลัก (Theme) ของเรื่อง เพราะเปรียบเสมือนกุญแจดอกสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในเรื่องมากขึ้น สิ่งที่จะเพิกเฉยมิได้คือการตีความของเรื่องนี้ ขอเรื่องนี้เป็นรูปแบบของการใช้สัญลักษณ์ การใช้สัญลักษณ์ (symbol) ในการเขียนวรรณกรรมเป็นสิ่งที่นิยมกันมาก และมีประโยชน์ ในการเขียนวรรณกรรมเป็นสิ่งที่

* สำนักพิมพ์เสียงเยาวชน (พุทธศักราช ๒๕๑๗) ๔๖ หน้า ราคา ๒๕ บาท คร. ภาณุ ภูมิสารย์ เขียน

• ทวีป วรคิดก แปด

ความนமความหมายว่าอย่างใด เขาจะแสดงอะไร เพราะการใช้สัญญาณที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการคิดไปได้ใกล้กับที่ผู้แต่งจะมาอธิบาย เพียงแต่ผู้อ่านสามารถเข้าใจว่าสัญญาณนั้นแทนอะไรเท่านั้น ในที่นี้จะยกตัวอย่างการใช้สัญญาณในวรรณกรรมไทยเรื่องรามเกียรติ พระรามเป็นสัญญาณของความดี ขณะที่ทศกัณฐ์เป็นสัญญาณของความชั่ว การใช้สัญญาณทำให้นำธรรมชาติที่บัดดังไม่ได้ มีภาวะเด่นชัดขึ้น ผู้อ่านเข้าใจได้ทันที เช่นแทนที่จะบรรยายว่าความดีคืออย่างไร ก็ให้พระรามประกอบธรรมดีต่าง ๆ เช่น ความกล้าหาญเสียสละ มั่นคง ผู้อ่านก็จะเข้าใจได้ว่าความเสียสละ กล้าหาญ เหล่านี้คือความดี ขณะที่หนุนหนายกษัตริย์ของทศกัณฐ์รู้ว่าเป็นตัวแทนของความชั่วต่าง ๆ อาทิ ความโลภ ความโกรธ ความหลง

คนเสือ คำว่า “คน” ในที่นี่ไม่ใช่เฉพาะเจ้าของลงไปว่าเป็นใคร แต่เป็นเพียงมนุษย์ธรรมชาติคนหนึ่งเท่านั้น แต่สูญหูจะเสื้อได้จะต้องมีลักษณะพิเศษแก้ไปกว่าคนอื่นเป็นแน่ เมื่อไม่ผิดแยกทางกายภาพ ก็คงพิเศษแก้ไปในทางจิตใจ ความรู้ สกนธิกิตติ เพราผู้หูจะเสือได้ยอมจะต้องกล้าหาญขึ้น ไม่กลัวตาย คำว่า “เสือ” ให้ความรู้ สกันธ์ศรีร้าย มีพละกำลังเต็มไปด้วยเข้มแข็ง ผู้หูจะขับน้ำได้จะต้องผูกมันให้เชื่อเสียก่อน หรือมีฉันนกต้องตอกมันไว้ให้มัน เพราถ้าตอกลงมากจะกลับเป็นอาหารของมันไป ครั้นจะลงเสียกลางคันก็เป็นเหตุสุดวิสัย จำต้องควบขับมันต่อไป และใช้ประไยชน์จากมัน แต่เมื่อผูกบบหูสักว่าเห็นดeneอย หรือเปื่อนหน่ายเกินกว่าจะควบขับมันต่อไปได้ ก็มอยู่ทางเดียวคือ นำเสือตัวนั้นเสีย ขณะที่ผู้อ่านเข้าใจเรื่องมากขึ้นตามลำดับนั้น ภาพของเสือจะค่อย ๆ เดินชัดขึ้น ผู้อ่านรู้ว่าเสือนกคือความเหี้ย หรือคบของพระมณฑ์กาโล บุรุษผู้มาจากวรรณะอันต่าอยส่วนทับสภากที่แท้จริงของตนไว้ เสือตัวนี้หรือความเหี้ยทำให้กาโลมีชื่อเสียงเกียรติยศ เงินทอง ทงเพราเขาสามารถบังคับมันให้เชื่อ คราได้ที่กาโลเกิดความไม่แน่ใจในการขับน้ำเสือเขากรูสักว่ามอทัยมันไว้เริ่มสั่นคลอน เหงื่อก้าพಡตก หวาดผัวไปหมด เขาเกรงไปว่า เจ้าความเหี้ยที่เขาส่วนมันไว้ จะส่งเสียงพ่องว่า เขายไม่ใช่พระมณฑ์ แต่เป็นกาโลซึ่งปะซ้อมหม้อไฟธรรมชาติที่น้ำ ขณะที่กาโลควบขับความเหี้ยออกไปสู่บ้านของชวนนัน กาโลเริ่มเรียนรู้สิ่งแผลกใหม่ในบ้านนั้น และเรียนรู้วิธีบดคบตัวเองให้รักษาสมดุลย์แห่งการนั่งบนหลังเสือ ในบ้านปลายกาโลพบว่า ชัยชนะของเขามิได้อยู่ตรงที่เขาสามารถบังคับน้ำเสือ และอาประไยชน์จากมัน แต่อยู่ที่ว่าเขารู้ว่ามีมัน กาโลได้มีเสือตัวนั้นเสีย คือทำลายความเหี้ย ประกาศความจริงว่า ตัวเองเป็นใคร มาจากไหน สิ่งที่กาโลได้รับมิใช่ทรัพย์สินเงินทอง แต่คือความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง แต่ที่ยังให้ภูทสุดสำหรับกาโล ก็คือ เขายับว่าจันทร์เลขาบุตรสาวของเขานั้นเป็นที่รวมแห่งความรัก ความศรัทธาในการดำรงชีวิตอยู่ของเขานั้น เข้าใจเขาและช่วยต่อการกระทำของเขา

เมื่อเปิด棺กางผู้อ่านจะได้รู้จักกับชาวยาจากคนหนึ่งมีสารรุปไม้ชวนดู

“...แต่ก้าโล ซึ่งแปลว่า ‘คำสันทิ’ ความหมายตรงเดียวกับ ‘เป็นเจ้าของ’ ของเขามีส่วนที่สันทิเหมือนนามก....ผมเข้าตรวจสอบกระหม่อมในวัยกลางคนบางจนกระหงผิวหนังตรงนั้นกลางเป็นวงกลมสีน้ำตาลอ่อนใส” (หน้า ๒) เป็นผู้ที่ใช้แรงงานอย่างอดทน และไม่เคยพ رب่บ่นต่อว่าของตน ก้าโลเป็นช่างฝีมือ ดาด ของพวกรธรรมศุทธิรามอาชีพ เพียงช่างตีเหล็ก ก้าโลมิได้มีชะตากรรมลักษณะพิเศษไปจากคนปะหنمอ่อน ๆ หรือมีลักษณะที่สั่นผืดลิกประวัติศาสตร์นับพัน ๆ ปีของอินเดียพมี ก้าโลเป็นคนยากจน หาเช้ากินค่ำ ขยันหมั่นเพียร ช่างมเลหเหลี่ยม ก้าโลภูมิใจในศิลปะแห่งงานฝีมือของเข้า เขายังเป็นคน ๆ หนึ่งในจำนวนคนบ้านของอินเดียที่ยอมรับ (conform) กับสภาพที่ถูกกำหนดโดยวาระ พอยิ่งความเป็นอยู่ ไม่ได้คนรับเพื่อภาวะที่ต้องก้าวเดิน หรือสังสัยว่าทำไม่ติดต่อไปตามกฎการแบ่งวรรณะ สิ่งที่ผู้แต่งเน้นอย่างมากในตัวของก้าโลคือความรักต่อครอบครัว โดยเฉพาะต่อจันทร์เลขานุตรสาว และงานอาชีพของตน สิ่งที่น่าสนใจก็คืออย่างหนึ่ง ก็คือก้าโลไม่สู้เคร่งต่อศาสนา ก้าโลไม่เคยสวัดอ้อนวอนขอความมั่งมี ขอลาภยศทุกสิ่งที่ก้าโลทำได้ต่างหากคือความพอใจที่เข้าได้รับ

ผู้ประพันธ์ได้เล่าย้อน (flash back) ไปถึงสมัยที่ภรรยาของก้าโลยังมีชีวิตอยู่ เราได้เห็นความรัก ความเข้าใจของ ๒ สามีภรรยา เราและเห็นความพ้อใจในชีวิตสมรส ความพ้อใจในตัวของภรรยาของเข้า ปัญหาทางเศรษฐกิจหรือความผูกพันกับเพื่อนมนุษย์ ดูเหมือนก้าโลจะไม่รู้จัก หรือรู้สึกถึง จนกระทั่งเมื่อภรรยาตาย ก้าโลมีบุตรสาวคือจันทร์เลขานุตรมาแทนที่ ผู้แต่งจำเพาะจะให้จันทร์เลขานุตรมาไล่เลิกบัตรระยะที่มารดาตายลง เพื่อให้ความรักที่ก้าโลมีต่อภรรยาของเข้าถ้ายังคงมาสู่จันทร์เลขานุตร ความสัมพันธ์อันเร้นลับระหว่างจันทร์เลขานุตรกับก้าโลเริ่มขึ้นตั้งแต่จันทร์เลขานุตรยังไม่เกิด ดูประหนึ่งว่าจันทร์เลขานุตรคือความสำนึกรัก หรือสิ่งสุดทางอย่างที่ก้าโลไฟห้า แต่ไม่อาจอธิบายได้ว่าคืออะไร เราจะเห็นว่าก้าโลเตรียมตัวเตรียมใจต้อนรับจันทร์เลขานุตรอย่างเต็มที่ เมื่อก้าโลแต่งงานได้ ๔ ปี ภรรยาเข้าครองห้อง ก้าโลคิดคงขอให้แก่ลูกที่จะเกิด ขณะที่กำลังปะหม่ำให้แก่พระมหาณ์แก่ ๆ คนหนึ่ง พระมหาณ์คนนั้นได้ติงขอให้แก่ลูกของก้าโลว่า “....ถ้าเป็นลูกชายก็เรียกว่า อภิชาน ถ้าเป็นผู้หญิงให้ชื่อว่า จันทร์เลขานุ....” (หน้า ๗) ข้อทั้งสองเป็นขอพวกรธรรมพระมหาณ์นิยมใช้กันอย่างยิ่ง วันนั้นเป็นวันเดียวในชีวิตของก้าโลที่พระมหาณ์โดยไม่รับค่าจ้าง และยังทำงานน้อยกว่าปกติ เพื่อเป็นค่าตอบแทนที่พระมหาณ์ตั้งข้อให้แก่ลูกของเข้า ข้อทั้งสองเป็นขอของคนต่างประเทศมีสำเนียงไปเรียบ ผิดกับชื่อพม ของพวกรธรรมศุทธิ ชื่อจันทร์เลขานุ มีความหมายในด้านสุสั่ง

จันทร์ หมายถึง ดวงจันทร์ อันเป็นสิ่งสูงสุดอยู่บนท้องฟ้า สิ่งแสลงเป็นทางแก้ผู้เดินทางในยามค่ำคืน การตีความหมายจากข้อจันทร์เลขาที่ห้าให้คิดว่า ก้าโลไม่ความประณานอันเร้นลับที่เข้าไม่อาจจะอธิบายได้ ดวงจันทร์อาจหมายถึงนามธรรมที่ไม่สามารถอธิบายได้ และก้าโลยกจะได้ครอบครอง เราชี๊ด้วยว่า กาโลประณานไห้จันทร์เลขาเปลี่ยนจากบุตรสาวของช่างที่เหล็กเป็นจันทร์เลขาซึ่ง มีชื่อเสียง นับตั้งแต่การตีความเช่นเดียวกับพวกบุตรสาวพระมหาณ์ ความพยายามที่จะส่งเสียงให้ จันทร์เลขาเข้าเรียนในโรงเรียนที่ดีที่สุดในหมู่บ้าน โรงเรียนที่พวกชนชั้นสูงส่งลูกหลานเข้าเรียน กาโลทุ่มสักขุภูมิทมอยู่ และกำลังกายเข้าแลกกับความสุขของจันทร์เลขา ความเสียสละ ของกาโลไม่มากเกินกว่าความรักธรรมชาติของพ่อทัพมีต่อบุตรโดยทั่วไป แต่เมื่อร่วมເօาความศรัทธา ความประณาน ความหลงด้วย ชีวิตของกาโลดำเนินไปในรูปต่าง ๆ ก็ เพราะจันทร์เลขา ในขันตน กาโลพยายามจะให้จันทร์เลขามีความสุขเท่าที่คนในวรรณะเสียงเข้าจะทำได้ ครนเมื่อสภาพเศรษฐกิจทรุดลง จันทร์เลขาเป็นตัวการสำคัญ ผลักดันให้กาโลเข้าเมืองหลวง

คงที่ได้กล่าวมาแล้วว่า กาโลไม่สู้จะเดือดร้อนหรือคำนึงถึงฐานะของตนเท่าใดนัก กาโล ดูจะพอใจกับเรื่องกาย หยาดเหงื่อ เสียงสูบลม เปlewไฟ แต่เมื่อสภาพสังคมและเศรษฐกิจบ่อบรัดเข้ามา ความเป็นผู้ย้อมรับสภาพสังคม (conformist) ของกาโลเริ่มคลอนแคลน เขาร่วมสังสัยในสิ่งรอบตัว เกิดความไม่เข้าใจว่า ทำไม่จันทร์เลขาจึงต้องอดอย่าง ความสงสัยในเรื่องง่าย ๆ เช่นเอง ทำให้ กาโลเกิดความสงสัยเรื่อยไปถึงเรื่องของการแบ่งวรรณะ การแบ่งวรรณะของชาวอินดูนั้นแบ่งโดย เด็ขาดนบพันปี โดยไม่ข้อโต้แย้ง ดูเหมือนว่าพวกศุบรรจยจะยอมรับว่า ตนเองเกิดจากเท้าของพระพุทธ จำต้องเป็นแบบอย่างตลอดไป ตลอดระยะเวลาบันพัน ๆ ปี การแบ่งวรรณะคงต่อเนื่องกันโดย ไม่เสื่อมสุด ระบบการแบ่งวรรณะได้ดูดซึมเข้าสู่สายเลือดของชาวอินเดียเสียแล้ว จากสภาพสังคมที่ ปรากฏใน คนนี้เสื่อ เราชราบได้ทันทีว่า การถือวารณะของชาวอินดูนั้นมั่นคงเฉียบขาดเพียงใด ลูกโซ่ยั่วนไม่เคยขาดตอนของการแบ่งวรรณะได้พันธนาการชาวอินดูไว้อย่างหนึ่งแน่น สายโซ่ที่ได้ ล้ำกระบวนการดำเนินชีวิตไว้โดยปราศจากข้อยกเว้น ชาวอินดูทุกคนต้องเดินตามรอยผ่านพุทธอย่าง เคร่งครัด ดูเหมือนพวกเข้าจะไม่เคยแม้แต่คิดต่อสู้ต้นรนเพื่อแสงเงาสีที่ดีกว่า บอยครองที่ขาด ปลดสิ่งที่ดูดซึม สีที่ทนรักไป เพียงเพื่อจะรักษาภูเกณฑ์ข้อบังคับของประเพณีวรรณะเอาไว้ คนกล้าหาญอย่างกาโลอาจจะมีด้าชั้นในสังคมตะวันตก หรือในสังคมอื่นใดที่บุคคลสามารถแสงเงา ชีวิตที่ดี แต่คนอย่างกาโลหาได้ยากในสังคมชาวอินดูเป็นสิ่งที่มีผลกระทบเพียงใดที่กาโลคนใน วรรณะสูตร ช่างที่เหล็กผู้มากว่าจะใช้ถวายเพียงกำมือเดียวเป็นอาวุธในการทำลายไปทั่วตนแห่งวรรณะ นั้นเสียสิน

เมื่อกาโลตต์สินใจเลิกจันทรเลขานุการ ผู้เปรี้ยบเสมือนดวงประทีปของชีวิตมุ่งสู่เคลื่อนนรกกาฬพากເອົາความหวังอย่างเต็มเปี่ยมໄປគ່າຍຄວາມຫວ່າງທວາເມອງລວງຈະເປັນອຸ່ນຫຼາວອຸ່ນໄຫ້ເຂາແລະຈັນທຽບມີຄວາມສຸຂາ ກາໂລກເປັນເດືອກບໍ່ຫວັນນບຫຼຸກໄຮຖປວງ ທີ່ມອງດູນມີຄວາມຫວຸດຕ້າງທາດເຄລືອບໄວ້ດ້ວຍມາຍາ ເມືອງຫວຸດສໍາຫັບຫວັນນທກຄອສວຽກທ່ານໄຈຊຸດຫາທອງໄດ້ ແຕ່ເນື່ອກາໂລເຮັມອອກເດີນທາງເບາກເຮັມພົບຄວາມຜັນແປຣຂອງໜີວິດ ກາຮແກ່ງແຍ່ງເພື່ອຄວາມອ່ຍ່ວອດ ຮັດໄຟມີໄຕມີໄວ້ສໍາຫັບຄົນຢາກຈານ ແຕ່ມີໄວ້ສໍາຫັບຄົນນັ່ນມີໃໝ່ເປັນພາຫນະໄປຕາກອາກາສ ເຫດກາຮົນສຳຄັງທີ່ທຳໃຫ້ກາໂລເຮັມອອກໂລກທີ່ສາຍຕາທີ່ກວ້າຈຳກຳລົງຄົດຕອນທີ່ກາໂລສູກຈັກກຸມໃນສູານພຍາຍານໆໃມຍກລ້ວຍມາປະທັ້ງໜີຕົກໂລໄດ້ເຫັນຄວາມອຸດືອຮຽມຂອງສັງຄົມ ກາໂລເກີດສັງສົບໃນບ່າວນກາຮູດອຸດືອຮຽມຂອງກົງໝາຍ ກາໂລໄມ່ເຂົ້າໃຈວ່າເມື່ອຄົນຫີ່ຈົນຕາລາຍແລະຫຍົບກລ້ວຍອັນໄມ້ມີຄໍາຂອງຄົນນັ່ນມີໄປປະທັ້ງໜີ ຈະຕ້ອງຄູກລົງໄທ່ຮວກກັບເປັນຜູ້ຮ້າຍໝາກນີ້ຢ່າງຫວຼອ

เหตุการณ์ตอนนั้นยังแสดงถึงความสามารถในการเสนอภาพสังคมของผู้ประพันธ์ ผู้ประพันธ์ใช้ภาษาเป็นตัวแทนของเหตุการณ์ในสังคมอยู่ติดรวม สังคมที่ความกดดันทางเศรษฐกิจและการแบ่งชั้นชั้นครอบคลุมไปทั่ว กาโลยังตอกเป็นเหยื่อของผู้ใช้กฎหมาย ผู้แต่งประชัดประชันระบบสังคมได้อย่างเจ็บแสบ เมื่อเขานำผู้อ่านเบ็ดเตล็ดมาเล่าไปในห้องพิจารณาคดี กาโลยืนอยู่ในคอกจำเลย ถูกใส่กุญแจมือ มีเชือกยาวยันรอบเอว กาโลกล่าวว่า “ก็ผมทิวครับท่าน กระผมเกิดน้ำขึ้นมา...ถ้าไม่ได้กินก็คงตาย...กระผมจำต้องมีชีวิตอยู่” คำตอบของกฎหมายก็คือ “ท่านแกตกดองมีชีวิตอยู่ด้วยเล่า?” (หน้า ๖๔-๖๕) และกาโลยกูกตัดสินให้ทำงานหนัก ๆ เดือนในคุก กฎหมายแท้จริงเป็นขันด้วยมือของผู้ได้ประโยชน์จากมัน ผู้ใช้กฎหมายใช้เพื่อบ่องก้นตนเองโดยแท้ สำหรับคนมองมอง การลักทรัพย์เป็นเรื่องง่ายใหญ่ เพราะถ้าขันให้มอยู่แล้ว พากคนก็คงไม่ปลดปล่อยแน่นอน

สั่งให้เขียนนำมายกถวาร่างสภาการณ์ของสังคมนักศึกษาความสนใจ ทว่า “ของกลาง
คือกล่าวขอม ๓ ในวางแผนอยู่บนโต๊ะ สุกงอมจนจะเน่าอยู่แล้ว” กล่าวขอมนนุมความหลาจลสำหรับคนที่
ไม่เลือดทรายชั่งมอย่างคอกดันในสังคมอินเดีย มันไม่มีค่าเลยสำหรับเจ้าของ มันแล้ว เหตุใดเจ้าจึงยอม
ปล่อยให้มันเน่า เสียหายไปเสียเปล่า ๆ แทนที่จะให้เป็นทานแก่คนยากจน ทำไม่เขยั้งจะใช้มันเป็น
อาวุธประหารคนจนด้วยเล่า ยิ่งไปกว่านั้น ก้าโลยัมใช้ผู้ร้ายใจฉกรรจ์ท่องใจปีโมยกสวาย แต่เพราะ
ความทิวกระทาย และสัญชาตญาณของการอยู่รอดต่างหาก มีมนุษย์อภิภากน้อยที่ตกเป็นเหยื่อของ
ความอดอยากรึซึ่งชักนำให้เขากลายเป็นอาชญากรไปในที่สุด จะโทษใครนอกจากไทยระบบสังคม
ความเห็นแก่ตัวของมนุษยชาติ กล่าวขอม ๓ ในบันน้ำจะได้ป่วยชีวิตกาโลไว ถ้าหากว่าเจ้าของกลัว
เจ้าหน้าที่บ้านเมือง ศาลมติธรรม จะเลงเห็นความค่าของความเป็นมนุษย์ “ความจำเป็นที่จะ

ต้องนี้ชีวิตอยู่” เหตุการณ์ตอนนี้เปรียบดังบาดแผลที่เจ็บอยู่ในความรู้สึกของกาโล ดังนั้นเมื่อกาโล มีโอกาสสนับรักไฟอย่างคนมั่งคงหลาย เขาก็ขอจิวยามาหวนจนมาตั้งไว้ดูเล่น คล้ายกับว่าเขากำลัง หัวเราะเยาะยัยภาพเก่า ๆ ในอดีตตอนนี้เป็นตอนที่กาโลได้แก้แค้นศรีที่เขามองไม่เห็นตัว

สภาพต่างๆ ในคุกที่ปรากฏนั้น ผู้เขียนพยายามสร้างภาพที่ชัดเจน สมจริง เพื่อให้อ่านเกิดวิจารณญาณถูกต้องมากกว่า กว่าหมายนั้นยุติธรรมแน่แล้วหรือ อุตราชของคนทำความช่ำเพราะตั้งใจ กับอุตราชของคนทำความช่ำเพราะปากห้องนั้นแตกต่างกันหรือไม่เพียงใด คอกสอนชีวิตอีกแบบหนึ่งให้ก้าโล แต่สำคำญที่สุดคุกทำให้ก้าโลรู้ จก ปี-๑๐ ปี-๑๐ ได้เบ็ดโภทศัพด์ของก้าโลให้ทราบออกไป ก้าโลเริ่มเรียนรู้ ถึงชีวิตที่แท้จริงในเมืองหลวง เริ่มเข้าใจว่าสังคมเหี้ยมหยามคนติดคุกอย่างไร รู้ว่าสำนักโสเกลี่ การขายตัวบนอย่างไร แมงดาคืออะไร

... มหานครกลาญเป็นนรกรบดินไปเสียแล้ว ปี-๑๐ อธิบายว่า

“รชนีทำงานให้ช่องโภสเกล็ต” ... “นายเข้าใจไหม? เขามีใช่นายใหญ่ทรอ ก พากท์อยู่
เบื้องบนสุดยอดนั้น ไม่มีใครเคยเห็น ออาจจะเป็นนักกฎหมายหรือนายอธิการซึ่งเป็นที่ยกย่องกันอย่าง
สูงก็เป็นได้... พากผู้หญิงสาว ๆ ถูกข้อมาจากพ่อแม่ หรือมีฉะนั้นก็ถูกโนย หรือล่อลงด้วยการให้
คำนั้นลัญญาอย่างดี ๆ ด่าง ๆ ” ... “ร่างกายซึ่งไม่ขายก็ไม่มีค่าเท่าราคานี้อแพะลักษณะนั้นแข็ง แล้วทำไม่
ถึงต้องมาตายเพื่อเกียรติของสตรี ตายเพื่อความคิดเห็นสูญไปหมดแล้ว”

“กี่ยังจะมีเกียรติอะไรเหลืออยู่ในประเทศไทย?” (หน้า ๔๐-๔๑)

บี-๑๐ ยังได้พูดถึงสภาพต่างๆ ของสังคมอิมามากมายให้ก้าโลพั่ง ซึ่งในครั้งนั้นกาโนไม่เข้าใจและไม่ค่อยเชื่อ บี-๑๐ นัก เพราะ “เขา (กาโน) เป็นผู้ที่ยอมรับนับถือในชนบทจริงที่สุดต่อเนื่องกันมา รากเหงาที่ยังลักษณะไปในความเคยชินแห่งความคิดใจและครั้งชาเชื่อถือทั้งอยู่ในยุคเก่าโดยแท้” (หน้า ๔๕)

ยังไปกว่านั้น ป-๑๐ ยังสอนเพทบายในการดำเนินชีวิตอย่างมั่นคง มีเกียรติเมื่อกาโลอกจากคุก เขาไม่เคยคิดว่าจะต้องมาทำสิ่งที่ ป-๑๐ แนะนำ เขายังความหวังว่าเขาจะได้งาน แต่ทุกอย่างตรงกันข้าม ถนนในเดลีเต็มไปด้วยยากศพและคนอดอย่าง การเย่งชิง ลดด้วยลงเพียงแค่สัตว์ของมนุษย์คงดำเนินไปโดยไม่หยุดยั้ง ผู้ประพันธ์บรรยายสภาพตอนนี้ให้อย่างดุจเดิม วิธีการเขียนในตอนนั้นเหมือนกับว่ากำลังดูภาพยนต์อยู่ คือผู้อ่านเห็นภาพของการโคลนนอยู่ท่ามกลางฉากแห่งความมหากาฬ และความพ่ายแพ้ของระบบสังคม ขณะที่ก้าโลย่างเป้ามารถรอกซอกซอยเพ้อหาเงิน หรืออาหาร ความบัดดี้ยังในจิตใจของเขามาดำเนินไปด้วยความที่ก้าโลไม่เคยทราบคำตอบปลูก

จะดีมความรู้สึกของเรา ขณะเดียวกัน เรายังเห็นภาพลางๆ ที่ขอนผ่านเข้ามาเรอยู่ๆ ภาพของคนที่อดอาหาร คนตาย คนแห้งบ่น ส่วนอาหาร การประท้วง การปราบปรามของเจ้าพนักงานท่ามกลางความชั่วในใจของก่อให้ เรายังเห็นภาพเหล่านี้ ซึ่งพร้อมกันครองแล้วครองเจ้า และสังคมคลานเข้ามาช้าๆ คือความโหดร้าย มั่นคงและเบิกบริบูรณ์ชัดขึ้นมากทุกที่ ความตายเราเห็นคนอดอาหาร กลับตายร่วงผลอย่างร้าวๆ ไปเมื่อที่เมืองกรอบ ค่อยๆ ปลิดชีวิตว่องจากกัน หลังจากที่ได้พยายามต่อสู้ที่จะพยุงตัวไว้จนสุดฤทธิ์ ภารททรมานที่สุดคือภาพการแย่งกันบนศพ ในภารกรรมนั่นนุชน์ยถูกทำลายลง จนกระทั่งความบ่นมนุษย์ ชีวิตอยู่ได้เพราการหากินบนคนตาย มนุษย์สัมพันธ์ความรัก ความเมตตา ถูกทำลายไปหมด ดูเหมือนว่าทุกคนจะพอยู่ในมีคุณตาก ที่มีศพให้บนแลกค่าอาหาร และทุนเงยห้ายิ่วจิ้ว กวนหนัง เพียงเท่านั้นจริงๆ ที่ยังเหลืออยู่ในสังคมคนจน การบนศพน่าจะเป็นงานที่น่ารังเกียจในภาวะที่เศรษฐกิจดี แต่ศพช่างมีความหมายเสียนี่กระไร ขณะเดียว กันเราก็ยังเห็นการบูรณะงานกันอีก “อัตราเดินทางตั้งแต่ลัวเข้าใจไหม? มีคนที่สมควรจะทำงาน อัตราใหม่นี้อีกันสิบๆ ทำไม่เราจึงจะต้องจ่ายมากกว่าอีกเล่า” (หน้า ๑๐๕)

สภาพสังคมที่ปรากฏอยู่นั้น ใช้ให้เห็นถึงความเลวร้ายในสังคม การบูรณะแรงงาน ความยากจน ความพ่ายแพ้อของระบบปัจจุบัน ดร. ภาณุ ภัยภูมิภาร์ ได้ใช้ทั้งภาพ และคำพูดของตัวละคร เป็นเครื่องแสดงภาพพจน์ต่างๆ ได้อย่างชัดเจน ความชัดແยงภายในใจของก่อให้ในตัวตนนั่น ความชัดเจนที่ต้องการให้คนต่างๆ ได้รับความรู้สึกเช่นเดียวกัน จันท้ายที่สุดเขา สลัดแยกหงส์ความคิดเดินน้ำเสีย หันหน้าเข้าหาความจริง โดยไปสมควรทำงานในช่องโถ่เกลี้ย และก่อให้คนพบว่าคนในเมืองหลวงอยู่ได้เพราเครื่องแต่งตัวที่สวยงามอยู่ สิ่งที่ผลักดันให้ก่อให้กระทำในสิ่งที่เขามาไม่เคยคิดเลยก็คือจันทร์เลขา เมื่อก่อให้ช่วยจันทร์เลขาออกจากช่องโถ่เกลี้ย ก่อให้เปลี่ยนไปจากที่เคยเป็น ความเป็นผู้ยอมรับสภาพต่างๆ หายไป เขารีบคิดที่จะแก้แค้นศัตรุที่ไม่มีตัวตนของเขามา คำพูดของปี-๑๐ ทว่า “เราเป็นแค่เหตุการณ์ผ่านดิน พากเราทำร้ายมันตรงที่ เราเจ็บอย่างร้ายกาจคือตรงท้อง เราจำเป็นจะต้องจังทีตอบ” (หน้า ๑๑) ความเป็นคนที่ได้รับจากสังคม ความเจ็บแค้นและเห็น จันทร์เลขาผู้บริสุทธิ์ที่ทำร้าย ทำให้ก่อให้ล้าหายน์ ผู้เขียนบรรยายถึงความชัดແยง และความพยาภัยที่จะตอบปัญหาของก่อให้ไว้ว่า

“สังคมซึ่งมันยังดำเนินก้าวเดียวกัน ได้คาดหน้าตราชื่อก่อให้ไว้ว่าชั่วช้า ทั้งๆ ที่เขามิได้ทำอะไรผิดจริงๆ เลย แต่ครั้นบัดนี้ เมื่อเข้าต้องเข้ามาทำงานที่ชั่วช้าเข้าจริงๆ เขาก็ได้รับการยั่วย่องใส และมีรายได้ดีเสียด้วย... เขายังคงงั้นไปทุกดินเนื้อพวgn ไม่ต้องการให้เขานี้ชีวิตอย่างสุจริต แล้วพวgn ต้องการให้เขานี้อาชญากรอย่างแท้จริงหรือ...” (หน้า ๑๕๘)

ท้ายที่สุดการโผลตสินใจได้ว่า “ถูกแล้ว ถูกแล้ว มีหนทางอยู่” หนทางที่ไม่เจยนักก็จะเลียงชีวิต แต่เม้นก็เป็นหนทางที่จะชำระบัญชีกับพากวนนั้นได้” (หน้า ๑๖) โดยที่ไม่ต้องบรรยายอะไรให้มากความ ผู้ประพันธ์ตัวภาพไปที่ “บุรุษศรีใบหน้าเคร่งเครียดนั่งขัดสมาธิกับเบื้องหลัง กิลําๆ ตันไกรใหญ่...” กลการปลูกถิ่นเพื่อสร้างพระศิริของกาโลสำเร็จ กาโลถูกยกเป็นพระมณีไปเต็มตัว ผู้คนบ้านถือดาวร้ายมากร้าย กาโลเริ่มแผนการขันต่อไปของเข้า การสร้างเทวालัย การประกอบพิธีกรรม ความงามทางไสยาสตร์ และความลุ่มหลงในศาสนาอย่างผิดๆ ช่วยให้กาโลทำงานได้สำเร็จง่ายดายขึ้น ลาก ยศ เงินทอง คือรางวัลการแปลงวรรณะของเข้า ขณะที่ทุกอย่างกำลังดำเนินไปด้วยดี มีบอยครองทุกโลกเกิดความหวาดห้นว่าคนจะจับได้ กลัวไปสารพัด บางครั้งก็กลัวปาป แต่นั้นบวันเข้ากาโลลงก็จะล้มๆ ไปว่าตนเองมิใช่พระมณี มีบอยครองทุกโลกรู้สึกพอใจกับความสุขสบายที่เข้าได้รับ กาโลเปลี่ยนไปจากเดิม และจันทรเลขารูสกกว่า เดอเห็นห่างจากพ่อ

“... กาโลรักเงินของเขามากยิ่งกว่าสมัยเมื่อเขานำมาได้จากการทำงานหนักเสียอีก... กาโลแสดงบทบาทของพระมณีด้วยศิลป์ของทวิชาติแห่งนั้น นิยามว่าด้วยความสุขส่องวรรณะอยู่ ในกำเนื้อของเข้าอย่างง่ายดาย แม้กระนั้นเข้าก็ยังมีเดือนิยามเรื่องเดียวที่นั้นเองมาทำให้กลับเป็นพลังวังชาของเข้าขึ้นมา มันจะเป็นโน้มน้าวจากคนเองหรืออย่างไร? หรือว่า สายด้วยศักดิ์สิทธิ์ที่เข้าคล้องหน้าอกอยู่ได้ร้อยรั้ดเอาส่วนลึกสุดของดวงวิญญาณของเข้าไว้แล้วด้วย... (หน้า ๘๗๕)

ขณะที่กาโลรู้สึกพอใจกับลักษณะ และความสำเร็จ จันทรเลขากเห็นห่างออกไปจากเข้าทุกที่ ส่ายตาที่จันทรเลขามองดูเข้าไม่ใช่จันทรเลขานเก่าที่เขายังรู้สึก จันทรเลขามิได้ยินดีกับความสำเร็จเหล่านั้น ตรงข้ามเชอกลับมีชีวิตอย่างชั่งกะดาย และมีบางขณะที่จันทรเลขานพูดประชดพ่อของเธอ ขอร้องให้เขากลับไปสู่สภาพเดิมกับเธอ แต่กาโลไม่ยอมพึง และพิยายามนำเหตุผลแห่งการแก้แค้นมาอ้าง

ขณะท่วงท่าล้อชีวิตของกาโลหมนไปสู่อีกรอบหนึ่ง ผู้อ่านได้พบคนที่เข้ามาเกี้ยวข้องกับกาโล อีกหลายคน คนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นสูงในสังคม มีเงิน มีเกียรติ ไม่ใช่บี๊บี๊ บี๊บี๊ นักโทษหรือ ราชินี เจ้าของที่องโสเกลี่ แต่เป็นโนมิดจันท์ พ่อค้าหงษ์คงชูงเป็นหนหนาถือตากของคนที่ไว้บ้ำราษฎรชนผู้ใหญ่ คหบดีทางหลาภยซึ่งได้รับยกย่องว่าเครื่องศาสนา ผู้คนเหล่านามาบุชาเทพเจ้า เพื่อจะได้ผลประโยชน์เข้าสู่ตนเข่มมากที่สุด ขณะที่บริจาคมเป็นจำนวนมากขอของรายเทพเจ้าสร้างเทวालัย พากเข้าจะไม่ละเว้นถ้าจะได้สูบเลือดของคนจนๆ สักคนหนึ่ง คำว่าทำทานไม่เคยอยู่ในจิตใจของคนพากวน คนเหล่านี้คือตัวแทนของคนในวรรณะสูงที่มีจิตใจแท้ๆ ไม่เข้าใจหลัก

ศาสนาทแท้จริง ทำบุญเอาหน้าเท่านั้น พวาก็ไม่ได้เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น นอกจากคนเหล่านี้ยังมีปูชาร์ คุณประกอบพิธีกรรม ผู้ถือกำเนิดในวรรณพราหมณ์ ปูชาร์ เป็นตัวแทนของนักบวชผู้มีเชื้อสายกับภูข้อบังคับอนพันสมัย ไม่ยอมรับความจริงใด ๆ ทงสัน เป็นคนถือวรรณและอย่างยิ่ง ในกลุ่มคนเหล่านี้ มีชายผู้หนึ่งคือ วิศวนาถซึ่งเป็นคนยากไร้ อัญชิวรรณและศุบรรพ์ เป็นผู้มีอาชีพและสนใจอยู่เบื้องหลังวัดกาโล วิศวนาถ เป็นภาพขัดแย้งกับปูชาร้อย่างแย่ๆ ขณะที่ วิศวนาถเป็นคนชนชาติ สังคมไม่ยอมรับ เขากลับประกอบกรรมดีเกินกว่าที่พราหมณ์แท้ ๆ จะทำได้ วิศวนาถเป็นตัวแทนของชนรุ่นใหม่ที่เกิดความสงสัยไม่เข้าใจในหลักศาสนา เขายังแคลนการบูชา เทวรูป ด้วยการแสดงธรรมอันเหลวไหล ยิ่งไปกว่านั้นวิศวนาถยังเป็นผู้ที่สอนให้การเล่าเรื่องว่า พราหมณ์แท้จริงคืออะไร วิศวนาถเป็นผู้กลobiบนนำนามทพวคุณมั่นนำบุชาเทพเจ้า และจะต้องนำไปเทหงในแม่น้ำคงคานไปให้แก่เด็กอุดอยากรตามถนน การกระทำของเขานี้เป็นสิ่งที่พวคุณบ้า ศาสนาอยู่รับไม่ได้ เกิดความขัดแย้งโดยย่างรุนแรง เหตุการณ์ตอนท่าทายแนวความคิดของกาโล กาโลต้องตัดสินใจเลือกเอาระหว่างความถูกต้องกับข้อห้ามของศาสนา ในที่สุดกาโลก็เห็นด้วยกับวิศวนาถ และต่อสู้กับผู้บริจากนานมบุชาเทพเจ้า จนกระทั่งพวคุณเหล่านายอมให้เขานำบุชาเทพเจ้าไปให้แก่ทารกที่อดอยากรแทนที่เทหงในแม่น้ำคงคาน เหตุการณ์ตอนนี้เป็นการถกเถียง สถาปการณ์ที่เป็นจริงในสังคมอินเดีย ขณะที่คนกลุ่มนี้หันหนึ่งอุดอยากร คุณอีกกลุ่มนี้หันหน้านานมไปทางในแม่น้ำคงคาน เพื่อท่าวาตัวเองจะร่ำรวยยิ่งขึ้น

ยิ่งไปกว่านั้นเหตุการณ์ตอนนี้ยังทำให้กาโลได้พิสูจน์ตัวเองว่า ตนบูชาเทพนี้ยังเก่าที่เคยคิด ถือมาษานานนั้น ให้หลุดพ้นไปจากตัวเขา จากการที่เขากลับห้ามท่าทายโลก ถ้อยคำที่วิศวนาถกล่าวแก่กาโลว่า "...ตราบใดที่ยังมีพราหมณ์ที่มีจิตใจเป็นพราหมณ์แท้จริงอย่างท่าน ผู้คนก็ไม่มีวันจะหมดความเชื่อถือครั้งที่สองในระบบสังคมนี้..." (หน้า ๒๖๕) เป็นเสมือนเครื่องยืนยันให้กาโลเข้าใจในหน้าที่ของตัวเองด้วย ขณะเดียวกันก็เปรียบเหมือนเสียงเสียสือของผู้แต่งต่อพราหมณ์ทงหลายทมได้เป็นผู้นำทางศาสนาอย่างแท้จริง

บี-๑๐ ออกจากคุกมาอยู่กับกาโลในภายหลัง ผู้ประพันธ์ได้เล่าถึงประวัติความเป็นมาของเข้า บี-๑๐ เป็นคนในตรัฐกุลพราหมณ์ อนเป็นตรัฐกุลที่เคร่งครัดในกฎหมายทางศาสนา บี-๑๐ เป็นผู้ปฏิเสธกำเนิดของตัวเอง เป็นตัวละครที่คล้ายคลึงกับกาโลตรงที่ว่าเข้าปฏิเสธชาติกำเนิดของตัวเอง แต่กลับทรงกับที่ บี-๑๐ ปฏิเสธวรรณพราหมณ์ และเข้าร่วมกับคนยากจนในการต่อสู้ทาง ทงกาโลและ บี-๑๐ ล้วนแต่ได้รับความช่วยเหลือจากชาวจากสังคมทงสัน บี-๑๐ เสียน้องสาวไปคุนหนึ่ง

เพริ่การถือวาระและอย่างเห็นยิบานนของบิดามารดาของเข้า ปี-๑๐ ไม่เข้าใจว่าทำไหเมื่อแม่เจ้ายังมี
มาลูกสาวซึ่งตัวเองรักมาก เพื่อรักษาภูเกณฑ์แห่งวรรณะเอาไว้ ความสงสัย ความขัดแย้งในใจ
ก็ตัวบทมันเข้า ประกอบกับเข้าเป็นคนหัวใหม่ ได้รับการศึกษาพ่อครัว เป็นคนละเอียด ลักษณะ
และมองบัญหาสังคมอย่างวิเคราะห์ ทำให้ปี-๑๐ กระชากระษายด้วยศักดิ์สิทธิ์เป็นเครื่องหมายของ
พระมหาชนที่ไปเสีย ไม่ใช่เพียงการละทิพนอกร้อนทิวตัน ปี-๑๐ ได้ละทิพนอกร้อนมองไม่
เห็น พันธนาการแห่งวรรณะออกเสียด้วย เข้าตัวขาดจากวรรณะพระมหาชนโดยเด็ดขาด ละจากบ้าน
และเข้าร่วมกับคนยากไร้ ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มนั้น ปี-๑๐ ได้เข้าร่วมการต่อต้านการบุกรุก
เรียกร้องความเป็นธรรมในสังคม เทพเจ้าของเข้าคือความเสมอภาคของสังคม อาจกล่าวได้ว่า ปี-๑๐^๕
เป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่ที่ไม่อาจรับการแบ่งวรรณะโดยไร้เหตุผลเสียได้ คำพูดของ ปี-๑๐ ที่พูด
กับจันทร์เลขาหรือกาโลนนี้เหมือนคำพูดของนักปฏิวัติทางสังคมโดยแท้ “ความรู้สึกตื้นตัวอุบัติขึ้นทั่ว
ประเทศ ประชาชนที่เคยหลับใหลมาหากลายต่อหลายศตวรรษได้ลุกขึ้นแล้ว และกรุ๊สิกว่ามีใช่คราวล่าม
ชาของเข้าอยู่... แล้วพวกเขาก็จะหักใช่คราวเสียด้วยกำลังอันมหาศาล” (หน้า ๓๗๐-๓๗๑) ปี-๑๐
ยังเห็นคุณค่าของศตวรรษ ผิดกับชาวอินดูอื่น ๆ ที่สูญเสียปริญบสมิตรบใช้ของสามี เข้าเชื่อในความ
เสมอภาคของหญิงและชาย “...พวกผู้หญิงยืนหยัดอยู่ข้างเรา เราเดินร่วมกันไปเพื่ออุดมการที่ร่วม
กัน” (หน้า ๓๗๑) ปี-๑๐ หรือบีเตน เป็นผู้หงี่ในอุดมคติของตนเอง เขามีความเชื่อมั่นว่าสังคม
จะดีขึ้น และเขายินดีสละทุกอย่างเพื่อให้อุดมคติของเข้าบรรลุเป้าหมาย เราจะเห็นว่าเขาสละแม้
แต่จันทร์เลขาผู้หญิงที่เขารัก เพราะไม่อาจทำตามเงื่อนไขของกาโลที่จะให้เข้าถือวาระพระมหาชน
ตามเดิม การตัดแยกของเขากับกาโลในเรื่องวรรณะ ทำให้กาโลตาส่างขัน กาโลเริ่มเข้าใจตัวเอง
อย่างแท้จริงว่า บางขณะเข้าเพียงแต่นำเหตุผลแห่งการแก้แค้นมาเป็นเครื่องบังหน้า แต่แท้จริงเข้า
พอใจกับสภาพอันสมบูรณ์พูนสุข และชักจะลุ่มหลงกับวรรณะอันสุขส่อง และสายด้วยศักดิ์สิทธิ์ที่เข้า^๖
คล่องอยู่

นอกจากตัวละครเหล่านี้ซึ่งผู้ประพันธ์นำมารูปเป็นตัวแทนของกลุ่มนบุคคลต่าง ๆ ในสังคม
ผู้ประพันธ์ยังสร้างหลากหลายต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาพที่ชัดเจนเพื่อสะท้อนสภาพสังคมที่ดำเนินอยู่ อาทิการ
เดินบนเรือกรรจ์อาหารของคนจน การกว่าด้วยคนที่เดินบนบานของพวกรำรูจ ความฉ้อฉลและ
ก่ออุบัติทั่วไป ของพวกรุกซึ่งในสังคม เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นช่อน ๆ ขนาด เป็นเครื่องเน้น
ความรู้สึกว่ามีของตัวละคร เช่น บีเตน วิศวนาถ จันทร์เลขา และกาโล เพื่อให้เข้าเหล่านี้มุด
ยืนร่วมกันในการมองความเป็นไปของสังคมอย่างดูงตาของผู้รู้แจ้ง จันทร์เลขาเริ่มเข้าใจทุกอย่าง

๙๔ จับต้องสิ่งที่เรอไม่เคยอธิบายได้อย่างมั่นใจนั้น เพราะบีเตเนเป็นผู้สอน จันทร์เลขาเป็นผู้มีความรู้มากครับ ผิดชอบอยู่แล้ว เมื่อมาศูนย์กลางอย่างบีเตเน จันทร์เลขาภัยรุกต์ สง่าหวานะทันอยู่เป็นภาวะอนามัยประ oran และความรู้สึกเหล่านักเรียนแสดงออกมากขึ้นเมื่อยุ่บก้าโล ขณะที่เหตุการณ์ยังดำเนินต่อไป อภิชัยทักษิณประทาน คล้ายจะเป็นสิ่งท้าทายสุดท้ายที่จะหยิบยื่นให้แก่ก้าโล อภิชัยเป็นเด็กผลแต่เมื่อวาระจะจันทร์ ที่จันทร์เลขาและก้าโลเอามาเลี้ยงไว้ ก้าโลคงขอเดกินว่า อภิชัยซื้อที่เข้าอย่างจะตั้งให้ลูกชายของเขามานานักหนา อภิชัยอยู่ที่ทำให้ความประ oran ของก้าโลบรรลุผล ความประ oran อันเรียบง่ายจะลูกชาย ลูกสาว ใช้ชื่อเข่นคนในสกุลพระหมณ์ ก้าโลสร้างอภิชัยบนมาจากเศษผงที่ถูกเที่ยบยำ อภิชัยทำให้ก้าโลรู้สึกว่า สิ่งทั้งๆ ที่เข้าประ oran ในชีวิต เขายังไม่ได้มาอย่างครบบริบูรณ์ และเขายังไม่ต้องการสิ่งอื่นใดอีก ก้าโลเริ่มเข้าใจตนเองมากขึ้นเมื่อปี-๑๐ และจันทร์เลขาไปแล้วหลังจากมีการติดแยกอย่างรุนแรง จันทร์เลขาอย่างห่างเหินกันพ่อของเรอ และเป็นสิ่งที่ก้าโลทันไม่ได้ ก้าโลค้นพบความจริงในเบองสุดท้ายว่า สิ่งที่เขาต้องการมิใช่ ตระกูลพระหมณ์ มิใช่สายด้วยศักดิ์สิทธิ์ มิใช่ลูกยาศรี เงินทอง แต่คือความรัก ความศรัทธาที่เขาเคยได้รับและเคยให้แก่จันทร์เลขา เมื่อเชอและเขายังมีชีวิตแบบเดิม อภิชัยทำให้ก้าโลคิดถึงชีวิตของเขามาเมื่อจันทร์เลขาอยู่เป็นเด็ก หวานคิดถึงสายสัมพันธ์อันแน่นแฟ้น ศាសนาไม่ใช่พระศิริ พระลักษณ์ หรือเงินตรา แต่คือความสุขอันแท้จริงที่เข้าได้รับจากจันทร์เลขา ความดีงาม ความบริสุทธิ์และความรักต่างหากที่ก้าโลเห็นว่ารวมอยู่ที่จันทร์เลขา ศรัทธา ความรัก ของการให้ที่มีต่อจันทร์เลขา มิใช่ศรัทธาของคนธรรมชาติจะมีต่อลูกสาว แต่เมื่อนับครั้งที่มีต่อจันทร์เลขา ความสุข เมื่อจันทร์เลขาจะต้องทุกข์ทรมานไปตลอดชาติ เพราะต้องแต่งงานกับคนในวาระพระหมณ์ ก้าโลจึงต้องเลือกที่จะให้จันทร์เลขามีความสุข

จากสุดท้ายเป็นประกาศชัยชนะของก้าโล ชัยชนะของชนชั้นเดียวกันเรา ในส่วนของเราจะได้เห็นความลับที่จะกล่าวถึงความจริงในตอนแรก “ความคิดที่จะสละความสะดวกสบาย หลักประกันที่มั่นคงไปด้วยชีวิตอย่างยากแค้นในเมืองนรญา ทำให้เขาก็ความหวาดกลัว... แต่ความต้องการที่จะฟื้นฟูเพิ่มพูนเพิ่มพูน เพราะว่าภายในตัวของเขาก็พลังขึ้นมา... พันธนาการทางจิตใจของเขากูกัดขาดออกไบหนด... ในที่สุดมือของเขาก็กุมไว้ชั่งเจตนาหมายของเขางอ...” (หน้า ๕๐๐)

ก้าโลประกาศความจริงออกไป เขายิ่งเสื้อที่เข้าบัญชีมานาน คำพูดของก้าโลในตอนท้าย เป็นคำพูดที่แฝงไว้ด้วยความจริงอันเจ็บปวดของการแบ่งวรรณะ ความจริงที่คนทั้งปวงต้องอับอาย ในความฉ้อฉลของเขางo ในเรื่องวรรณะและเงินตรา คำประกาศในตอนท้ายคือเสียงเรียก

ร่องข้อความยุทธิธรรมจากสังคม และเสียงแข่งค่าความเหลื่อมล้ำ คำประกำศของเขาก็ขึ้นของ
ชนชั้นทุกชั้นในบ้านบัน ฯ ปี ขึ้นนะในการทำลายโซ่ตรวนท่ามexe ไว้กับบรรดา เป็นส่วน
อัศจรรย์อย่างยิ่ง ถ้าหากบินเดนจะเป็นผู้ดูเรื่องเหล่านี้เสียเอง คุณค่าของคำประกาณจะด้อยไปมาก
เพราความมหัศจรรย์ในจักษณ์เกิดจากที่ห่างต่ห่างกันอย่างยิ่งนานบัน ฯ ปี ลูกขันประการ
ความเป็นไห และกุมเกียรติยศ ชื่อเสียง ของคนที่เคยถูกเหยียบยาไว้ เสียงโหรือแหงแสงความ
ชั้นชั้น ยังก้องกังวานลously ในหัวใจของคนยากไร้ เปรียบเสมือนกองศักดิ์ที่จะดูไฟแห่งการต่อสู้ขัน แต่
มันคอมดที่จังแหงจิตใจของผู้กดขังหลาย ของบุคคลผู้หลงมายอยู่ในสังทไชสร้างขึ้นมา อุป
ในกำแพงที่exe สร้างขึ้นมาปิดล้อมตัวเองเสียจากเพื่อนมนุษย์

กาโลได้เสนอสุดการแสวงหาของเขาแล้ว ในนาทีที่เขาฝ่าเสือ เขารับรู้ความรักความศรัทธา สายสัมพันธ์อันขาดตอนมาข้านานระหว่างเขากับจันทร์เจ้าได้เชื่อมต่อ กัน เช่นเดิม “ในตอนนี้ พ่อลูก ต่างก็กำลังมีความต้องการในกันและกันยังไม่ใช่คุณอีก” (หน้า ๔๙)

ก่อนที่จะจบการวิจารณ์เรื่องคนนี้เสื่อน ผู้วิจารณ์ต้องขออภัยที่ไม่สามารถจะวิจารณ์สำนวน การแปลของคุณเท่านั้น จรดลึกได้ เพราะมีความรู้เกี่ยวกับการแปลน้อยมาก ขอคล่าวสื้น ๆ ว่า เมื่อ อ่านแล้วไม่ทราบเลขบ่วงเป็นสำนวนแปลก

ສູກເລີວຮະບາ ສ້າງຮະອາກາ

อักษรคานถารพจารณ'

ประสีทศ ร่องเรืองรัตนกุล บรรณาธิการ

วารสารเชิงวิชาการและสังคมของชุมชนวิชาการอักษรศาสตร์

คณฑ์อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออกรางสรรค์ทุกเดือน

แคบีตะลิสต์*

ประวัติศาสตร์ย้อนรอยเดิมเสมอ ดังนั้น เมื่อประชาธิปไตยเมืองไทย (ชั่งเหมือนตอนไม่ lâu) มีโอกาสบานขึ้นอีกรอบหนึ่ง คนก็หันมาแตกดันกับลักษณะเศรษฐกิจสังคมนิยมกันอีก จึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องหาจุดอ่อนของลักษณะนิยมก่อน ฉะนั้น หนังสือ “แคบีตะลิสต์” ชั่งผู้เขียนเคยนำไปสอนที่แผนกเศรษฐศาสตร์ ม.ร.ก. เมื่อสักว่าปีมาแล้ว และเคยพิมพ์มาก่อนแล้ว จึงมีโอกาสมาทำก้าวใหม่ (หรือขาดทุน) ให้กับเจ้าของสำนักพิมพ์ออกหนังสือ

สำหรับผู้ที่ตัวอย่างรู้ ลักษณะเศรษฐกิจต่าง ๆ หนังสือเล่มนี้อาจช่วย “เพิ่มต้นหาย” ของท่านได้ คุณสุภาเขียนหนังสือเล่มนี้หลังจากที่ได้อ่านหนังสือและบทความต่าง ๆ ของมาร์กซ์และเองเจลลามาอย่างไข่ใจ รวมทั้งหนังสือของนักเขียนอื่น ๆ ประกอบกับความสามารถในการเขียนของคุณสุภาจึงทำให้ “แคบีตะลิสต์” มีเนื้อหาสาระลึกซึ้งและสมบูรณ์กว่าหนังสืออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับทฤษฎีของมาร์กซิสต์ ดังนั้น หนังสือเล่มนี้คงจะสามารถทำให้ผู้อ่านได้มีโลก관ค่อนข้างเจนเยิกกับการณ์ที่สำคัญของโลกบ้านๆตามความประسنศ์ของผู้เขียน

หนังสือเล่มนี้เริ่มตนด้วยบท “ภารานា” ในทำนองเดียวกับการแสดงธรรมเนียมชาติอังเศด เหตุผลในการทesenเรื่องนั้น ๆ ก่อน ฉะนั้นถ้าผู้อ่านข้ามบทนั้นไปแต่แรกก็จะทำให้อ่านหนังสือเล่มนี้ไม่เข้าใจ คุณสุภาเริ่มตนด้วยการบอกจุดประسنศ์ที่เขียน “แคบีตะลิสต์” ว่าเพื่อใช้ประกอบการศึกษาของนักศึกษาแผนกเศรษฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเรื่อง ระยะที่ต้องการให้เกิดประโยชน์แก่นักศึกษาทางในฐานะที่กล่าวศึกษาอยู่และในฐานะที่เป็นพลเมืองคนหนึ่ง ส่วนวิธีการที่ใช้เขียนได้แก่หลักการณ์ของสำนักวัตถุนิยมโดยเลือกตัดและวัดถุนิยมทางประวัติศาสตร์ โดยพยายามหาหลักฐานต่าง ๆ (empirical evidences) จากเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกามาเป็นเครื่องสนับสนุนแนวความคิดต่าง ๆ

* บทความปริทัศน์ว่าด้วยหนังสือ ของ สุภา ศิริมานนท์ แคบีตะลิสต์ สำนักพิมพ์เคลือกไทย ๒๕๐๗ (พิมพ์ครั้งที่ ๒) ๘๘๐ หน้า ๔๔ บาท

หลังจากที่ได้枉เค้าโครงของหนังสือไว้แล้ว คุณสุภาพดีซึ่งให้เห็นความแตกต่างระหว่าง
ลักษณะการเมืองกับลักษณะเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพื่อบ่งชัดว่าในสังคมที่มีการศึกษาทั่วไปถูกจำกัดมากว่าประชาธิปไตยเป็น
ศัตรุคู่อุปมาตของคอมมิวนิสต์ (เพราะแม้กระนั้นบ้าน สูตรดังกล่าวก็ยังใช้พรางตาคนอย่างได้ผล)
จากนั้นจึงพูดถึงเหตุผลที่เราควรศึกษาลักษณะเศรษฐกิจของระบบทุนนิยมว่า (ก) ระบบทุนนิยมเป็น
ระบบสังคมชนชั้นในการแบ่งระบบสังคมของสำนักวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ หลักเกณฑ์การแบ่ง
สังคมก็คือ พัฒนาการของบุรุษในการผลิต และความสมั้นพันธ์ในการผลิต หลักเกณฑ์ดังกล่าวถือว่า
เป็นวิชาชีวประวัติศาสตร์มากกว่าชีววิทยา (ข) ดังนั้น การศึกษาระบบทุนนิยมจะช่วยให้เข้าใจสังคม
รูปแบบทุนนิยม และสามารถมองเห็นอนาคตได้อย่างแจ่มชัด

คุณสุภาเขียนว่า วิธีแบ่งบุคคลห่วงวัฒนาการของมนุษยชาติตามแบบของสำนักวัฒนธรรมทาง
ประวัติศาสตร์เป็นวิธีที่สุดคือแบ่งเป็นบุคคลชนชั้นบุพการ บุคคลสังคมทาง สังคมศักดินา บุคคล
นิยม โซเชลิสม์ (หรือสังคมนิยม) และระบบคอมมิวนิสต์ นอกจากความเชื่อว่าคุณนิยมเติบโต
สืบเนื่องต่อมากจากบุคคลก่อน ๆ บุคคล แล้วจะต้องก้าวไปสู่สังคมนิยม และคอมมิวนิสต์ในที่สุด (หน้า
๑๐, ๑๑) เป็นความเชื่อที่ไม่ถูกต้องกับของพวกรากชีสต์ทั่วไปในทฤษฎีมาร์กซิสต์มากเสียยิ่งกว่า
ตัวนายนาร์เชอร์เอง และในปัจจุบันเรายังมีหลักฐานว่า โลกไม่จำเป็นต้องวัฒนาการผ่านขั้นตอนต่างๆ
ทางกฎหมาย (ดู Sherman, Radical Political Economy, บทที่ ๑)

ในหน้า ๑๗ คุณสุภาพดึงข้อร้าย ข้อของระบบทุนนิยม คือ “ข้อด้วยอย่างรุนแรง
ต่อภัยและกันอยู่ภายใต้ตัวของมัน” กับ “ข้อด้วยอย่างรุนแรงระหว่างชนชั้น” แต่คุณสุภามิได้
อธิบายไว้ให้ชัดเจนว่าข้อด้วยข้อแรกคืออะไร และก็ได้ทำเชิงอรรถออกกล่าวผู้อ่านไว้ว่าจะพูดถึง
เรื่องนอกเมือง ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านที่ไม่สนใจก่อนมีความคิดเห็นต่อข้อดังนี้ได้

บทที่ ๑ เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ซึ่งคุณสุภาอธิบายเป็น
ประเทศทุนนิยมที่พัฒนาจนถึงขั้นสูงสุด จึงหมายความว่าเป็นอุตสาหกรรมประกอบทุกชีวิตรุ่งเรือง คุณสุภา^๒
เริ่มต้นอธิบายสภาพของยุโรปในศตวรรษที่ ๑๖ และ ๑๗ ซึ่งเป็นช่วงที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง
ทางสังคม เพราะผู้ที่อพยพไปอยู่ในสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่มาจากยุโรป ฉะนั้น การศึกษาประวัติ
ศาสตร์ยุโรปจะทำให้ทราบเหตุผลว่าทำไมจึงเกิดการอพยพไปสู่โลกใหม่ และคริสต์ศาสนายังคง
จะสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดจากการท่องานอาชีวศึกษานิรสัยตัวลง เพราะการขยายตัว
ของพวกพ่อค้า ประกอบกับชนชั้นเจ้าของที่ดินต้องการเปลี่ยนรูปแบบของตนเป็นทุ่ง畠แปลงเกษตร เพื่อจะ

ขนแก่ราคาน้ำมาก ทำให้เกิดการยึดครองชรลส์ส์ในอังกฤษ แล้วขับไล่บรรดาอภิชนสักด้าด้วยความอุตติ ซึ่งเป็นผู้เข้าช่วงที่ดินของชรลส์ส์รวมทั้งมีการขับไล่พวคณยากจนที่หักภาษีบันทึกของวัด ผลของการที่ระบบศักดินาสลายตัวก็คือ พวคเลิกและชาวนาอิสรภาพจากที่ทักษิณ ต้องระเหตุเรื่องนอกจากนั้นยังมีปราภภารณ์สำคัญอีก ๒ อย่างเด่น คือ การต่อสู้ทางการเมืองระหว่างฝ่ายสหภาพกับขุนนางที่ดิน และการเคลื่อนไหวของประชาชน เพื่อต่อสู้ศูนย์กลางจากการถูกบุคคลทางศาสนาในอังกฤษ ปราภภารณ์อันหนึ่งเกิดจากพวคพระในอังกฤษที่เคยถูกบุคคลจากสำนักวัดกันมาอ่านจากการเมืองมากขึ้น หลังจากอังกฤษสถาปนาระบบสังคมモノทิลของตนใหม่ พวคพระเหล่านี้เมื่อได้อ่านจากกลับใช้อ่านฉบับคนผู้ดีด้าน จนพวคที่ไม่ศรัทธาต่างก็พากันอพยพไปสู่โลกใหม่ พวคพลกริมเบนกลุ่มผู้อพยพที่มีเสียงมาก เพราะพวคเนย์ถูกกดขี่มาก่อน เมื่อพวคพระมาสู่โลกใหม่แล้วจึงได้เป็นผู้ที่พูนฐานระบบของประชาธิปไตย (ทางการเมือง) อย่างขยายๆ ขึ้นในสหรัฐอเมริกา

พวคพยพออกจากพิลigrim และก็ประกอบไปด้วยชนทุกชน แต่เพวคช่างผึ่งอยู่ที่ยากจน ชาวไร่ชาวนาที่ถูกขับจากที่ดินทักษิณ นักเดชิญโฉค พ่อค้า ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ก่อนที่พวคจะอังกฤษ และเนเธอร์แลนด์จะอพยพมาสู่โลกใหม่ ปราภภ่าว่าพวคสเปนและโปรตุเกสได้เข้าสร้างจักรวรรดินในอเมริกาลงและให้ก่อนแล้ว มีการหารเร่งเงินและทองโดยวิธีใช้คนพนเมืองบนท่าส นอกจากนั้นยังนำอาสาสมัครมาขายเพื่อใช้งานเกษตรกรรม ต่อมามีพวคสเปนและโปรตุเกสเสียอ่านๆ ให้กับอังกฤษ พวคพยพจากอังกฤษและเนเธอร์แลนด์ดังหลังเหล่าสู่โลกใหม่ ฉะนั้นค่อนขี่ผู้อพยพ เหล่านั้นจึงตัดใจว่าเป็นลูกหลานของยุคเมอร์แคนดิลส์ เพื่อพวคพยพมาหากเพื่อแสวงหาปะรุงตน์ทางการค้า เพื่อรายจ้างจากที่ต้องสู้กับความยากลำบากทางธรรมชาติอยู่ระยะหนึ่ง ก็ปราภภ่าว่ามีการปลูกยาสูบกันขึ้น และสามารถส่งไปขายในอังกฤษได้ราคากด ทำให้ความต้องการใช้แรงงานมากขึ้น จึงเกิดการใช้แรงงานทาส ผู้ขาว และนิโกร (Indentured Servants and Bond Servants) ตั้งนั้น สังคมของสหรัฐอเมริกาจึงเกิดความเลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจมากขึ้น เริ่มตั้งแต่ความไม่เสมอภาคในเรื่องการถือครองที่ดินในตอนต้น และกลยุทธ์ในการเครื่องมือในการบุกรุกด้วยอาชญาดแห่งจากแรงงานทาส หรือแรงงานผู้อพยพท่อนแยกกัน เพื่อสร้างความมั่นคงแก่ต้น

ต่อมามีการค้าเจริญขึ้น คนก็เริ่มลงทะเบียนที่ดินไปประกอบอาชีพเดินเรือ หรือช่างผึ่งอยู่ที่ประเทศจีนเกิดขึ้น ขาดแคลนแรงงานรับจ้าง ทำให้เกิดแรงงานประเทษผู้ดัดงานขึ้น

โดยสรุปแล้วพื้นฐานเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาเป็นไปตามระบบชนบทนิยม เพราะมีกลุ่มนุ่กคละเป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ แสวงหากำไรจากแรงงาน ฉะนั้น เมื่อไบในสมัยแรกๆ

คิดแผนแห่งนี้จะเป็นโอกาสให้คนจนได้เข้าไปสู่ความร่ำรวยได้ แต่ก็เป็นการให้ที่ล้าศีลธรรมและเต็มไปด้วยอุปสรรค เพราะความไม่เสมอภาคในด้านทรัพย์สินแต่แรก

อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมในเมริกาไม่สามารถขยายตัวได้ เพราะอังกฤษใช้ลักษณะเดียวกันในการรักษาประเทศชาติไว้เป็นตลาดผู้ผลิต

บทที่ ๑ นี้ เป็นบทที่อ่านง่ายที่สุด เพราะเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ติดต่อกันอย่างดี ไม่ว่าเรียนเหมือนบทไหน ๆ

บทที่ ๒ พุทธิณลักษณ์สำคัญของระบบทุนนิยม ๔ ประการ คือ (ก) การผลิต ทำเพื่อการค้าเพื่อหวังกำไร ทำให้การผลิตสิ่งของเพื่อใช้ ฉะนั้นทุนนิยมจึงเป็นเครื่องทำลายชนชั้นชุมชนเก่าแก่ในการที่สมาชิกรอบครัวจะร่วมกันใช้เวลาว่างทำงานพิเศษ เช่น ทอผ้า ชั้นถ้วยชามร่วมกัน ซึ่งต้องถูกบังคับให้ทำงานเพื่อขาย นับเป็นการทำให้คุณภาพของชีวิตมนุษย์ต่ำลง (ข) มีการใช้เงินตราในการแลกเปลี่ยนกวางขวางยังข้น เพราะถึงแม่มีการให้เงินตรา กันมาแต่ยุคตึกดำรงค์ แต่ในยุคทุนนิยม นี้เงินตราลับมีบทบาทสำคัญที่สุด เพราะในสมัยนั้นบุคคลที่เริ่มจะมีการผลิต จำเป็นต้องขายแรงงานของตนแลกกับเงินตราเพื่อนำมาซื้อสินค้าเพื่อปรุงโภค ผิดกับพวกรากหรือพวกราส ในสังคมยุคก่อน ๆ ซึ่งแทบจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเงินเลย “เงิน มิได้มีส่วนเพียงแต่ช่วยให้พอค้าและขายสำหรับการค้าของเขานี้เพียงอย่างเดียว แต่เงินยังมีส่วนสร้างความมั่งคั่งให้แก่เขาอีกในรูปของดอกเบี้ยจากการให้กู้ ฉะนั้น วิธีการที่จะเพิ่มความมั่งคั่งของนายทุนโดยการขุดร่องงานเจาะ ซึ่งเป็นข้ออกหักหนึ่งวิธี (ค) ทุนชั้นเดียวเป็นส่วนสำคัญในสังคมยุคก่อน ๆ เริ่มมีความสำคัญขึ้นอย่าง เพราะทุนจะไร้ประโยชน์ถ้าเจ้าของทุนขาดเครื่องมือที่จะมาทำให้ทุนเกิดประโยชน์ภายหลังจากการค้าขายตัวไปทั่วโลก บรรดาพ่อค้าที่ต้องการแสวงหากำไร ก็พยายามใช้เงินทุนของตนสร้างโรงงานแล้วว่าจ้างช่างฝีมือ และคนงานตามหมู่บ้านให้มาทำงานกินเงินเดือนในโรงงาน รวมทั้งพยายามแบ่งงานกันทำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพคนงานนั้นจะทำให้กำไรของตนสูงขึ้น วิธีการดังกล่าว ทำให้ชนชั้นนายทุนเป็นผู้ควบคุมชั้นเดียวของการผลิตทั้งหมด รวมทั้งการว่าจ้างแรงงานมาทำการผลิตตามที่ตนต้องการ ดังนั้นการผลิตและวิภาคกรรมในระบบทุนนิยมจึงมีลักษณะเด่นแตกต่างจากสังคมยุคก่อน ๆ (แต่เป็นลักษณะที่พัฒนาต่อจากกัน) (๑) ลักษณะสำคัญประการสุดท้ายก็คือ ปรัชญาทุนนิยม ว่าด้วยเสรีรัฐ ซึ่งระบุว่าคนงานยอมเป็นเสรีชนสามารถทำงานอะไรก็ได้ หรือจะไม่ทำอะไรก็ได้ นายจ้างก็เข่นกันจะเลือกจ้างหรือไม่จ้างให้ได้ แต่สำหรับคนงานซึ่งเป็นเสรีชน ที่ปราศจาก

เครื่องมือการผลิตนั้นจำเป็นต้องหาเลี้ยงชีพโดยการขายแรงงาน (ปัจจัยผลิตสุดท้ายที่อยู่) แต่คนไม่มีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะผลิตอะไรรวมทั้งไม่มีอำนาจในการวิภาคสินค้าที่ผลิตขึ้นมา นั่นจึงกล่าวเป็นของทางให้ นายจ้างยังคงบุกรุกจ้างเหมือนในสังคมยุคก่อน ๆ ต่างกันแต่ว่าเป็นการบุกรุกแบบหลบซ่อนอยู่หลังม่านเสรีธรรม ไม่ใช่บุกรุกแบบโจรเจ้าเมืองในยุคท้าสและศักดินา นอกจากรัฐนายจ้างยังพยายามเพิ่มอัตราการบุกรุกด้วยวิธีการแบ่งงาน การผลิตอย่างบ้านๆ ใหญ่โดยใช้เครื่องจักรแทนมนุษย์และการเกลอกหัวงานจำนวนมากมารวมไว้ในที่แห่งเดียว กัน (ในเมือง) เพื่อสะดวกต่อการผลิต อย่างไรก็ตามพฤติกรรมนี้เป็นโอกาสก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงขึ้นในระบบทุนนิยม อันจะช่วยให้สังคมสามารถก้าวไปสู่ยุคสังคมนิยมได้

ข้อความบางตอนในบทนวนนี้ “การผลิตจาก..... พ่อค้าไปเป็นเจ้าของแรงงานนั้น จะทำกำไรให้แน่นอนแก่ชนชั้นทุกชั้น – คือ ชนชั้นนายทุน โดยปก (?) ส่วน มากลงไปเป็นอักขระที่จะถูกบุกรุกตลอดกาลเสีย” เนี้ยว่าคำที่ตกหล่นไปคงจะเป็นความผิดของผู้ตรวจทาน หรือสำนักพิมพ์มากกว่า

ข้อกพร่องประการเดียวของเนื้อหาในบทนวนคือสาระที่เกี่ยวกับการค้าและเงินตรา ทั้งนี้ เพราะไม่มีการวิเคราะห์บทบาทของการค้าและเงินตราให้มากกว่านี้ จริงอยู่ระบบการค้าทำไปเพื่อจะแสวงหาเงินกำไร แต่การค้าการแลกเปลี่ยนย่อมยังประโยชน์หลายอย่างแก่คุ้มและเปลี่ยน และการแลกเปลี่ยนจะเป็นไปโดยละเอียดก่อต่องเงินเป็นสอง คุณสุภาพน่าที่จะวิจารณ์บทบาทต่าง ๆ ที่เป็นข้อตีของเรื่องค้าและเงินตราด้วยแล้วลองซึ่งน้ำหนักเทียบผลผลลัพธ์เสียของมัน ทั้งนี้ เพราะประวัติศาสตร์ได้พิสูจน์แล้วว่า “การค้าและเงินตรา” เป็นสิ่งจำเป็นที่สังคมต้องมี รั้งเชยชี้เคยพยายามเลิกใช้เงินตราแล้วประสบความล้มเหลวมาแล้ว ฉะนั้นสิ่งที่ควรระวังในระบบการค้าและเงินตรา หากใช่ตัว “ระบบการค้าและเงินตรา” ไม่แต่เป็นตัว “พ่อค้า” ต่างหาก

บทที่ ๓ ในตอนนั้นเป็นการพูดถึงวัฒนาการของระบบการผลิต ซึ่งเดิมเป็นการผลิตเพื่อใช้แล้วค่อย ๆ เปลี่ยนมาเป็นผลิตเพื่อแลกเปลี่ยนของอื่น ๆ จนที่สุดกลายเป็นการผลิตเพื่อกำไร ระบบการผลิตแบบหลังที่ทำให้เกิดการแบ่งงานกันทำอย่างพิเศษ ทำให้คุณงานและผลิตผลกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ต่อจากนั้นคุณสุภาพนิยามอธิบายทฤษฎีมูลค่าของค่าวัสดุ มากกว่า ว่าแรงงานเฉลี่ยที่สังคมจำเป็นต้องใช้ในการผลิตของอย่างหนึ่งจะเป็นตัวกำหนดมูลค่าในการแลกเปลี่ยนของสินค้า นั้น ๆ คุณสุภาพนิยามอธิบายคำว่า Socially Necessary Labor-Time คำว่า Pure and Simple Labor กับ Skilled Labor อย่างละเอียด จากนั้นก็พูดถึงมูลค่าใหม่กับมูลค่าทางหมอด (มูลค่ารวม)

ของสินค้า พุ่งมูลค่าสินค้าที่เกิดจากเครื่องจักร วัสดุคงทันที่นั้นและแรงงาน (คือ past and current labor ซึ่งคงรวมอยู่ในมูลค่าของสินค้า) ต่อจากนั้นก็พุ่งมูลค่าของเงินตราว่าใช้หลักเดียวกันกับการกำหนดมูลค่าสินค้า นอกจากนั้นก็พุ่งทฤษฎีการกำหนดมูลค่าสินค้า นอกจากนั้นก็พุ่งทฤษฎีการกำหนดชนเป็นค่าจ้าง และตอนท้ายเป็นเรื่องราคาสินค้า โดยกล่าวว่าราคานี้ของอาจสูงหรือต่ำกว่ามูลค่าในการแลกเปลี่ยนแห่งจริงได้ ทั้งนี้เป็นเพราะราคานอนยู่กับอุปสงค์อุปทาน ซึ่งไม่ใช่เรื่องในระยะยาว

ผู้อ่านจะพบว่าบทที่สาม เริ่มเป็นบทที่อ่านเข้าใจได้ค่อนข้างยาก ทั้งอาจจะเป็น เพราะหนังสือของมาร์กซ์อ่านเข้าใจยาก หรืออาจเกิดจากการเบี่ยงอ่ายงวนแก้ได้ เป็นในตอนแรก คุณสุภาพดึงทฤษฎีมูลค่า แล้วหันไปทฤษฎีค่าจ้างขึ้นมาแทรกอย่างฉาบฉวย แล้วขันกลับมาทฤษฎีมูลค่าอีก การที่คุณสุภาพไม่แบ่งหัวขอเรื่องให้ชัดเจนแบบบทที่ ๗ ทำให้หนังสืออ่านยากขึ้น นอกจากนั้นการใช้ประโยคประกอบความมีได้ใช้แบบ “ไทย” แต่เป็นประโยคแบบ “ฝรั่ง” เป็นในหน้า ๖๙-๗๐ ที่ว่า “ความประสังค์ในการผลิตที่เคลื่อนย้ายมาถึงยุคผลิตเพื่อขายหากำไร” มีได้เป็นภาระชั่วแดงออกแต่เฉพาะเพียงความพยายามของเอกชนแต่ละคนในแต่ละครอบครัว ในอันที่จะผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ชั้นใช้เอง ผลิตอาหารขั้นกินเอง และหรือ ผลิตเสื้อผ้าขึ้นใช้เองภายในวงครอบครัวแคบ ๆ ต่อไปแล้วเท่านั้นไม่ แทนที่จะเป็นดังว่า “.....” อันที่จริงคุณสุภาพต้องการอธิบายเพียงแต่ว่าสังคมยุคเดิม การผลิตเป็นการสนองความต้องการภายในครอบครัวเรือนเอง แต่สังคมยุคทุนนิยม นั้นผลิตสินค้าเพื่อหวังกำไร แต่คุณสุภาพกลับทำให้ข้อความยุ่งยากขึ้น โดยการเอาข้อความชั่วข้ายก สังคมยุคเดิมมาเทียบกับสังคมยุคทุนนิยม ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้นอกอธิบายสังคมทุนนิยมเลยทำให้คุณสุภาพต้องใช้วลีว่า “แทนที่จะเป็นดังนั้น” โดยไม่จำเป็น นอกจากนั้นแล้วยังเป็นวลีแบบฝรั่งรวมทั้งคำว่า “และหรือ” ด้วย

การแปลศัพท์ภาษาอังกฤษต่าง ๆ คุณสุภาพแปลตรงตัวมากเกินไปโดยไม่พิจารณาศัพท์ภาษาไทยซึ่งหมายความกับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษและเป็นศัพท์ที่คนไทยใช้กันจนเคยชินอยู่แล้ว เช่น อำนาจแรงงาน (Labour Power) น่าจะใช้คำว่าพลังงานแรงงานแทน หรือ แรงงานสำรอง (reserve of labor) ควรใช้คำว่า “คนทำงาน” แทน หรือคำว่า อ่างกaltung หรือสังคม (social Reservoir)

๑๙๔

ในอหาในบทที่ พุ่งมูลค่าค่าอ่อนข้างละเอียด ขาดแต่ว่าไม่ได้พุ่งมูลค่าตลาด (market value) กับมูลค่าธรรมชาติ หรือมูลค่าในระยะยาว (natural value) ให้ชัดเจน เลยทำให้

ผู้อ่านไม่ทราบว่าทำไงมูลค่าจึงต่างกับราคา นอกจากนั้นก็ได้อธิบายเรื่องการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าสินค้าว่าจะเป็นไปได้รวดเร็วพิจิトイเมื่อเทคนิคการผลิตหรือบัญชีต่าง ๆ เกิดแปรผันไป

ส่วนทฤษฎีค่าจ้างค่อนข้างจะสนใจไปทำให้ขาดเรื่องสำคัญบางอย่างไป (แม้ว่าในบทที่ ๑๔ จะอธิบายเรื่องค่าจ้างเพิ่มเติมอีกด้วย) เป็นความหมายของคำว่า “ระดับยังคง” (subsistence) ซึ่งเป็นประดิษฐ์สำคัญที่สุดประดิษฐ์หนึ่งในทฤษฎีค่าจ้างของมาร์กซ์

บทที่ ๔ พุดถึงทฤษฎีมูลค่าส่วนเกิน และทฤษฎีการบุกรุก ซึ่งได้มาจากการขยายทฤษฎีมูลค่าและค่าจ้างนั้นเอง บทนี้เริ่มด้วยการอธิบายถึงอำนาจการควบคุมและใช้บัญชีการผลิตในสังคมแต่ละสุ่วตากอยู่กับโครงสร้างของส่วนเกินซึ่งสร้างขึ้นโดยชนชั้น “ผู้ผลิต” ที่แท้จริง แต่ถูกเบียดบังไป ด้วยแต่คุกทาส และยุคศักดินา แต่เมื่อมามถึงยุคทุนนิยมวิธีการบุกรุกเบียดบังมูลค่าส่วนเกินก็สลับซึ้งกัน แทนที่จะใช้วิธีบุกรุกด้วย “ชั้น ๆ” กันมาใช้หลักเสรีธรรมและค่าจ้างเป็นเครื่องมือ จนนักเป็นเรื่องของการเพ่งต่อการบุกรุกและการต่อต้านการบุกรุก เรื่องอัตราของมูลค่าส่วนเกินกับระยะเวลาทำงาน และการพิสูจน์ว่า คนที่ทำงานครองเวลาตามกฎหมายของอเมริกาก็ถูกบุกรุกในอัตราเดียวกับผู้ที่ทำงานเต็มเวลา ในตอนท้ายของบทนี้ เป็นเรื่องวิธีการต่อสู้ของคนงานเพื่อลดมูลค่าส่วนเกินที่ถูกนายทุนบุกรุกไปกับวิธีการที่นายทุนใช้เพื่อภัยให้มูลค่าส่วนเกินที่ตนจะเบียดบังได้ด้วยผลิต (คือระบบเที่ยลอร์กับระบบฟอร์ด) บทนี้บ่งชี้วิธีต่อสู้ของคนงานตั้งแต่สมัยมาร์กซ์จนถึงกำเนิดวันกรรมกรในอเมริกา

เมื่อพูดถึงมูลค่าส่วนเกิน ผู้เขียนดูเหมือนจะเข้าใจเรื่องผิดไปจากที่มาร์กซ์เขียนไว้มาก เพราะในหน้า ๙๙-๑๐๐ เนียนไว้ว่า “ราคาวงอัจฉริยะแรงงานนั้น มีต่ำกว่าเงินเดือนที่จะเป็นราคากลางๆ ต่ำกว่ามูลค่าของมันอยู่เสมอไป” ข้อความนี้และอื่น ๆ ในบทนี้ทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่ามูลค่าส่วนเกินจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อราคาก่าจ้างที่เป็นตัวเงิน (nominal wage) ต่ำกว่ามูลค่าที่แท้จริง (normal or real wage) ซึ่งถูกกำหนดโดยพลังของแรงงาน” ที่นายทุนขอไป แต่ในความหมายของมาร์กซ์นั้น ถึงแม่นายจ้างจะจ่ายค่าจ้างตัวเงินเท่ากับค่าจ้างที่แท้จริง หรือขายสินค้าในราคานี้ยกับราคาที่แท้จริง (real price) มูลค่าส่วนเกินย่อมเกิดขึ้นเสมอ (เพราะนายจ้างจ่ายค่าจ้างให้กับ “พลังของแรงงาน” เท่านั้น แต่นายจ้างได้ “แรงงาน” ไปใช้ทางหมก) แต่ถ้าเมื่อได้ราคาก่าจ้างต่างจากมูลค่าที่แท้จริง ก็ໄร (หรือมูลค่าส่วนเกิน) ของนายจ้างก็เพียงแต่เพิ่มหรือลดลงเท่านั้น ดังปรากฏ

หลักฐานจากหนังสือของมาร์กซ์ในหน้า ๔๕ ว่า “..... I repeat, therefore, that normal (real) and average profits are made by selling commodities not above, but at their real values.”

นอกจากนี้ ยังมีประเดิ่นทฤษฎีนี้ได้เน้นให้ชัดเจนชี้อาจารห์ให้ผู้อ่านเข้าใจดี (จากการเล่นคำเล่นสำนวน) ไปว่า นายทุนเป็นผู้รับผลตอบแทนเพียงผู้เดียวต่อการทำให้เกิด “มูลค่าส่วนเกิน” อันที่จริงมูลค่าส่วนเกินมิได้เกิดจากการที่นายทุนพยายามคิดโง่หรือนายทุนเป็นคนเลวทรุดจะจ้องชูกัดคุณงาน หากทว่ามูลค่าส่วนเกินนั้นเป็นผลผลิตอันหลีกเลี่ยงมิได้ ภายใต้ธรรมชาติของกระบวนการผลิตของระบบทุนนิยม นายทุนเพียงแต่มีส่วนกำหนดปริมาณความมากน้อยของ “มูลค่าส่วนเกิน” เท่านั้น (*Capital* หน้า ๗๐๖)

วิธีการที่นายทุนจะเพิ่มปริมาณมูลค่าส่วนเกิน (หรือวิธีการขูดร็ดแรงงาน) มีหลายวิธี เช่น

- (ก) การเพิ่มเวลาทำงานในแต่ละวัน (หมายรวมถึงการใช้แรงงานหอยิงและเด็ก) วิธีนี้เป็นวิธีที่เห็นอุปถัດชนในสมัยมาร์กซ์ ดังที่ผู้เขียนพูดไว้ในหน้า ๑๑๕ และ ๑๑๗ (ข) การทำให้เทคนิคการผลิตดีขึ้น ก็เป็นการเพิ่มอัตราการขูดร็ดมืออยู่ในหน้า ๑๑๙ (ค) การเร่งให้คนงานทำงานหนักขึ้นตามระบบ泰ล์เลอร์และระบบฟอร์ดในหน้า ๑๑๗-๑๑๘ (ง) การใช้เครื่องจักรของนายทุนที่ทำให้ นายจ้างจำต้องเป็นให้คนงานทำงานมากขึ้น ขอนผู้เขียนมิได้พูดไว้อย่างชัดเจน เมื่อนายจ้างใช้เครื่องจักรเพิ่ม มูลค่าส่วนเกินซึ่งขอยกับจำนวนคนงานที่ใช้จะลดลง นายจ้างก็จะพยายามหาทางชดเชยมูลค่าส่วนเกินที่หายไปอันเนื่องมาจากการจ้างคนงานน้อยลงโดยการบีบให้คนงานที่ยังทำงานอยู่ ทำงานมากขึ้น (จ) วิธีการสุดท้ายที่คุณสุภารัมได้พูดไว้ คือนายจ้างจะจ้างคนงานมาทำงานร่วมกันเป็นทีมในโรงงานเดียวกัน การทำงานเป็นทีมจะให้ผลผลิตมากกว่าผลผลิตของแต่ละคนที่ต่างคนต่างทำแล้วเอามารวมกัน ตามหลักการประยุทธ์อันเนื่องมาจากการแบ่งงานกันทำของอาชั้น สเมธ แต่พลังของแรงงานที่เพิ่มขึ้นนั้นเองมาจากการทำงานเป็นทีมไม่ได้รับค่าจ้างตอบแทน เพราะเวลานายจ้างจ่ายค่าจ้างเข้าจ่ายให้คนงานเป็นรายบุคคล มิได้จ่ายแบบเป็นทีม ผลผลิตจากพลังของแรงงานส่วนนี้ เป็นมูลค่าส่วนเกินที่ตกอยู่กับนายทุนผู้ว่าจ้าง (วิธี ๔. และวิธี ๕. มืออยู่ในหนังสือ *Capital* ของมาร์กซ์ หน้า ๓๔๕, ๓๕๐-๓๕๗ และ ๓๖๕-๓๖๖)

บทที่ ๕ พูดถึงการวิภาค “มูลค่าส่วนเกิน” โดยเริ่มต้นด้วยการอธิบายว่า กำไรเมื่อส่วนสมพันธ์กับมูลค่าส่วนเกินอย่างไร และกำไรหาได้เกิดจาก “ทุน” อย่างที่บรรดานายทุนนึกฝันกัน จากนั้นก็พูดถึงการหาอัตราเฉลี่ยของผลกำไร (ซึ่งคล้ายกับอัตรากำไรปกติหรือ normal profits ในวิชาเศรษฐศาสตร์ฝ่ายทุนนิยม) ความพยายามที่จะเพิ่มอัตรากำไรดังกล่าวโดยการปรับปรุงเทคนิคที่ทำ

ให้เกิดความจำเป็นในการลงทุนประเภททุนคงที่ (ซึ่งมิได้มีส่วนในการสร้างมูลค่าใหม่ขึ้นมา) การปรับปรุงดังกล่าวจะทำให้ประสิทธิภาพงานสูงขึ้น อันเป็นผลให้อัตรากำไรสูงขึ้น แต่ในที่สุด อัตรากำไรมีผลของทางอุตสาหกรรมจะต้องลดลง เพราะนายทุนอื่น ๆ จะสืบทราบเทคนิคใหม่ดังกล่าว และหาทางปรับปรุงเทคนิคของตนด้วย และเมื่ออัตรากำไรมีผลต่อผลลง จึงเป็นปัจจัยสำคัญอันจะทำให้เกิดความนัดแข่งขันในระบบทุนนิยม แต่บรรดานายทุนทั้งหลายรู้ว่าปรากមการณ์คงกล่าวเป็นเครื่องท้าลายชนชั้นนายทุน เขาจึงต้องหาวิธีการเพิ่มมูลค่าส่วนเกิน (กำไร) โดยอาศัยวิธีการทำงานแบบที่เรียกว่าระบบฟอร์ดและระบบเทลล์เลอร์ อย่างไรก็ตาม วิธีนี้ไม่อาจบังกันให้อัตรากำไรมีผลลงได้ ทั้งนี้เพราะว่าในการผลิตของระบบทุนนิยมมีค่าลงทุนที่สูงมาก เพียงมูลค่าส่วนน้อยของมูลค่ารวม (total value) เพราะการผลิตในยุคหลัง ๆ นั้น มูลค่าส่วนเกินเป็นเพียงมูลค่าส่วนน้อยของมูลค่ารวม (total value) เพราะการผลิตในยุคหลัง ๆ เป็นการลงทุนประเภททุนคงที่ (fixed capital) มากกว่าทุนแปรผันซึ่งเป็นปัจจัยเดียวที่จะมีส่วนสร้างมูลค่าใหม่ขึ้นมา

สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งผลให้อัตรากำไรมีผลต่องานคือการพยายามนำเงินทุนมาหมุนให้มากครั้งขึ้นเพื่อหวังจะให้อัตรากำไรของนายทุนแต่ละคนสูงขึ้นทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มปริมาณแรงงานอันไม่มีผลในทางผลิต (unproductive labour) เป็นแรงงานเพื่อการจำหน่ายเพื่อการโฆษณา และสู้ช้ำนาญการพิเศษในทางธนาคารและการเงิน ทำให้รายจ่ายสูงขึ้น ผลที่ตามมาคือ อัตราผลกำไรเฉลี่ยโดยทั่วไปลดลง ฉะนั้นในตอนสุดท้ายของบทนี้ จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่า มูลค่าส่วนเกิน (ซึ่งเป็นหมายเหตุของคนงานผู้ที่ทำการผลิตอย่างแท้จริงของสังคม) ถูกจัดสรรบีบส่วนกันระหว่างเจ้าของโรงงาน เจ้าของที่ดินและอาคาร นายธนาคาร และเจ้าของเงินอย่างไรบ้าง

ในทฤษฎี Marxist นี้ได้พยายามอธิบายว่าทำไมแรงงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการกำหนดมูลค่า โดยถือว่าทุนไม่ได้มีส่วนดังกล่าวเลย แต่เป็นที่ที่เสียหายว่าคุณสุภาพไม่ได้พยายามให้เหตุผลทางวิชาการว่าทำไมชนชั้นนายทุนจึงคิดว่าทุนก็มีส่วนก่อให้เกิดมูลค่า (และรายได้) เป็นกันนอกจากจะใช้สำบักสำนวนทางภาษาเท่านั้น คุณสุภาพน่าจะได้หาเหตุผลมาอธิบายด้วยว่าทำไมทุนจึงไม่มีประสิทธิภาพในการสร้างมูลค่าให้เจ้มแจ้งยิ่งขึ้น

หน้า ๑๒๖ คุณสุภาพเขียนว่า “พวกเจ้าของโรงงานจะถือเอาราคาของผลิตผลอย่างเดียว กันซึ่งเจ้าของโรงงานรายอื่นที่แบ่งบ้านอยู่กับเขาโดยทั่วไปในห้องคลาสนั้นต่างหากมาเป็นหลักพนฐานสำคัญในการกำหนดราคาสินค้าของเข้า หรือมีขณะนี้ก็ถือเอาราคาแห่งสิ่งของอื่น ๆ ซึ่งเจ้าของโรงงานมีความปรารถนาจะนำผลิตผลใหม่ของเข้าไปร่วมติดตลาดด้วย.... เพราะพวกเข้า (เจ้า

ของโรงงาน) ไม่เคยคิดโดยถือหลักปัจจัยราคาแห่งผลิตผลของเข้าไปจากมูลค่าส่วนเกินที่ผลิตขึ้นมา “ให้เข้า” ข้อความดังกล่าวคลุมเครื่องและไม่จริงเสมอไป เพราะในการกำหนดราคาขายสินค้าผู้ผลิตย่อมต้องคำนึงถึงต้นทุนและราคาของสินค้าคู่แข่งไปพร้อม ๆ กัน และในกรณีที่ผู้ผลิตผูกขาด ก็ไม่ต้องคำนึงถึงราคาสินค้าคู่แข่ง (ยกเว้นในกรณีที่การเข้ามาแข่งขันโดยบริษัทใหม่ทำได้ไม่ยากนัก) นอกจากนี้จากประวัติศาสตร์ที่ลอกมาต่อกันมาอย่างยาวนานมาก เพราะถ้าเจ้าของราคาไม่เคยถือหลักปัจจัยราคาแห่งสินค้าของตนจากมูลค่าส่วนเกิน ทำไมในบทที่อ่านก้าวต่อมาคุณสภารักษ์กลับเขียนว่า “เจ้าของโรงงานย่อมจะต้องกำหนดราคาขายให้สามารถคุ้มต้นทุนและต้องมีส่วนได้เสียมากกว่าอัตรากำไรโดยเฉลี่ย” ซึ่งก็คืออัตราส่วนของ มูลค่าส่วนเกิน ต่อทุนทั้งหมดนั้นเอง

ย้อนหน้าที่สามหน้า ๑๖ เขียนว่า “ถ้าแม้พวkJ เจ้าของโรงงานมิได้มอยซึ่งอำนาจผูกขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง และไว้ใช้ เจ้าของโรงงานแต่ละคน ๆ ก็จะต้องพยายามต่อสู้อย่างเต็มกำลังในการที่จะขายผลิตผลของตนด้วยการตัดราคา เพื่อที่จะเพิ่มปริมาณการขายให้มากขึ้น โดยไม่ลดอัตราแห่งผลกำไรของเข้าไป” ความข้อนี้ว่าจารน์ได้ ประดิษฐ์ คือ (ก) ถ้าโรงงานมิได้มีอำนาจผูกขาดใด ก็ต้องเปลี่ยน โรงงานนั้นอยู่ในกิจการแข่งขันกัน ถ้าเข่นนั้นแล้วทุกชีวิตรุ่งเรืองศรีศาสดร์คลาสสิกพิสูจน์ให้เห็นว่า เขาไม่มีทางตัดราคาได้ เพราะในระยะยาวเขาก็จะได้แต่กำไรปกติ (ข) ถ้ามีการตัดราคากันจริง ก็จะต้องมีการที่มีอำนาจผูกขาดอยู่บ้าง เช่นเป็น oligopolist แต่ว่าการตัดราคางานนั้นแน่ว่าจะทำให้ตนขายได้มากขึ้น (ถ้าคู่แข่งไม่ลดราคามา) แต่โอกาสที่จะทำให้อัตรากำไรของตนเพิ่มขึ้นหรือคงที่นั้นเป็นไปได้ยากมาก เพราะจะเป็นไปได้ก็ภายใต้สภาวะบางอย่างเท่านั้น เช่นคู่แข่งไม่ลดราคามา (ซึ่งก็ห่วงใจมาก) หรือถ้าลดแล้วก็จะมีของเสนอต่อไป ของสินค้าตนไม่ยืดหยุ่นพอ กำไรอาจลดลงได้ หรือถ้าเส้นต้นทุนเฉลี่ยและต้นทุนส่วนเพิ่มไม่ลดลงหรือคงที่ ก็จะไม่มีทางทำให้ผู้ผลิตได้กำไรเท่าเดิมได้

นอกจากนี้ จากหลักฐานในการวิจัยในเมริกายังพบว่าผู้ผลิตไม่นิยม 설정ค่าราคาในการเพิ่มปริมาณขาย เพราะมีแต่จะสร้างความหมายนั้นแก่ตน (ดู Hotelling, *Stability of Competition*)

หน้า ๑๙ เขียนว่า “ในคติของพวkJ ก็คิดนอกสำนักมาร์กชิล์ ไม่มีสักคนเดียวที่จะยินยอมให้เดียงเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการแข่งขันและการผูกขาด นักเศรษฐศาสตร์เหล่านี้ไม่เคยคิดและไม่เคยเฉลี่ยไว้เกี่ยวกับผลลัพธ์ของสังคมสอง น่าเชื่อว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีอยู่.... และนักเศรษฐศาสตร์ที่มีไว้ฝ่ายต้านนิยมแห่งคติของสำนักมาร์กชิล์ไม่สามารถหาเหตุผลทางวิชาการมาอธิบายได้ว่า อะไรเป็นส่วนกำหนดธรรมดับส่วนเฉลี่ยของผลกำไร (normal profit)” คำ責มตีนัก

เศรษฐศาสตร์นักสำนักการกิจกรรมต่อนักคิดของทางเศรษฐศาสตร์จะเพียงรายผลประโยชน์ของการแบ่งขั้นเมื่อไม่ได้รับประโยชน์ (Pigou, Wealth and Welfare) แต่สำหรับรายของการผูกขาดนั้น นักเศรษฐศาสตร์สมัยแรก ๆ ก็มีได้ละเลยไปอย่างสันเชิง เป็นผลงานของ Cairnes (ในหนังสือ Political Economy) และ Lectures on Political Economy ของ Wicksell ตามลำดับ ส่วนบุคคลแรกที่เริ่มวิเคราะห์ทฤษฎีทางการผูกขาดคือนาย Cournot แต่ผลงานของเขาน่าจะเลื่องลือในตอนแรก เพราะสมัยนั้นหัวคนรู้คณิตศาสตร์นั้นสูงมาก และในปัจจุบันนักเศรษฐศาสตร์ตัวแทนตอกย้ำในเรื่องของการผูกขาดและข้อเสียของการแบ่งขั้นอย่างกว้างขวาง

นอกจากนั้นก็เศรษฐศาสตร์นักสำนักการบัญชีสมัยใหม่อธิบายว่า อะไรเป็นตัวกำหนดระดับส่วนผลกำไร (ซึ่งคงจะเป็น normal profit) อย่างละเอียดในทฤษฎีเบงกันสมบูรณ์เพียงแต่ว่าสมมตฐานต่าง ๆ ไม่เหมือนในทฤษฎีมาร์กซิสม์เท่านั้น ปัญหาว่า ทฤษฎีครุภักษ์ปล่อยให้โลกแห่งความเป็นจริงตัดสินเอง

ศัพท์บางคำในบทนี้ไม่ตรงกับความหมายในภาษาอังกฤษนัก เช่นคำว่า “ค่า” (cost) น่าจะใช้คำว่า “ต้นทุน” เป็นต้น

บทที่ ๖ พุดถึงการรวมรวมทุนให้เป็นกองมหามหาศาลา ในตอนตนเป็นประวัติการรวมทุนและความมั่งคั่งในสหรัฐอเมริกา เริ่มต้นแต่สมัยอเล็กซันเดอร์ แอมิลตัน ชื่อเป็นยุคก่อภารกิจของบังกลุ่มสร้างความมั่งคั่งสู่ตน จากการที่รัฐบาลสหรัฐฯ ขอໄให้หนี้สาธารณะทักษะก่อไว้กับประชาชนในสังคมก็ถือสรีรภาพ นอกจากนั้นการรวมรวมทุนและความมั่งคั่งยังเกิดจากอำนาจผู้ขาดเหนือกรรมสิทธิ์ดินจากการใช้แรงงานทาส จากการค้าทาส จากการเดินเรือค้าขาย จากการครอบครองป่าชันและวัสดุคงการแบบบดในข้อ จากการก่อเป็นการอธิบายถึงความหมายของทุน และจุดประสงค์ของการลงทุน ซึ่งก่อความต้องการที่จะได้แบ่งส่วนจากมูลค่าส่วนเกินทางสน ผลตอบแทนต่อการลงทุนจะอยู่ในรูปของกำไร เงินปันผล ดอกเบี้ย หรือค่าเช่าที่ดิน ได้ ผลตอบแทนเหล่านี้อาจเกิดขึ้นโดยตรง

จากการผลิต หรือโดยทางอ้อมจากการค้า การธนาคาร และการเก็บกำไร จากนักอธิบายถึงความ
จำเป็นที่จะต้องมีการสะสมทุน การสะสมทุนตั้งกล่าวปราศจากให้เห็นได้ชัดในชีวิตรัฐวิสาหกรรม
มนุษยชาติอยู่ ๓ ลักษณะ คือ การสะสมทุนเพื่อขยายกิจการในรูปของการผลิตแบบอุตสาหกรรม
ขนาดใหญ่ การสะสมทุนในรูปของบรรษัททัมท์มา (corporation) และการสะสมทุนในรูปของกองทุน
ส่วนตัว เช่น พวกรอบครัวมหาเศรษฐีของอเมริกา ความจำเป็นของการสะสมทุนเพื่อขยายขนาด
กิจการให้ใหญ่ขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการแบ่งขันเพื่อชิงตลาดและชิงผลกำไร นอกจานนกิจการ
บางอย่าง เช่น กิจการสาธารณูปโภคเป็นกิจการที่ต้องอาศัยทุนดำเนินงานขนาดใหญ่จึงจำเป็น
อยู่ได้

โดยสรุปแล้วประดิษฐ์สำคัญมากในบทนี้คือวิธีการสร้างความมั่งคั่งของนายทุนในระบบ
แบบทุนลิสม์ โดยการใช้อภิสิทธิ์ของตนเบ็ดเตล็ดและไม่เบ็ดเตล็ด การคอร์รัปชัน การดำเนินการและวิธี
จัดการแบบคดในข้อ ที่กล่าวว่าประดิษฐ์นั้นเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเรื่องนี้ไม่มีนักเศรษฐีศาสตร์ฝ่าย
ตะวันตกพูดถึงเลยในทฤษฎีของตน

ข้อเสียของบทเรื่องการรวมทุนก็คือไม่ให้อธิบายเลยว่า การสะสมทุนเริ่มแรก (primitive
accumulation) นั้นมาได้อย่างไร ทั้งๆ ที่ในบทที่ ๑ ได้พูดถึงการยึดครองที่ดินและสิ่งของในอังกฤษแล้ว การ
ไม่พูดถึงต้นเหตุแห่งการสะสมทุน นอกจากจะทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจว่าระบบทุนเกิดขึ้นมาได้ยังไง
ในโลกอย่างไรแล้ว ยังอาจทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจว่า ทำไมพวกรากชีส์ตจึงโกรธต่อการสะสมทุน

ยิ่งกว่านั้น การอธิบายเหตุผลที่นายทุนจำต้องเพิ่มปริมาณการลงทุนมากขึ้นทุก ๆ ปี ยัง
เป็นการเสียเวลาวนเวียนเล่นสำนวนอยู่หลาบหน้า (หน้า ๑๙๑-๑๙๓) กว่าจะเข้าสู่เหตุผลแท้จริง

บทที่ ๗ วิกฤติและสาเหตุของวิกฤติในยุคแคปทุนลิสม์ บทนี้เรียบคนโดยอธิบายว่าสาเหตุ
ของวิกฤติการณ์ทางเศรษฐีในระบบทุนนิยมของอเมริกา ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ครั้งแรกบนผลมาจากการ
ความไว้เสื่อมสภาพของระบบทุนนิยม เพราะนายทุนต่างพยายามแย่งชิงตลาดและกำไรกัน จากนัก
พูดถึงความขัดแย้งแบบนี้ ที่เป็นสาเหตุของวิกฤติการณ์ในระบบทุนนิยมคือความขัดแย้งระหว่าง
ผลประโยชน์ของคนงานกับของนายจ้างและความขัดแย้งอ่อนแองมาจากอำนาจของคนงานกับการ
ผลิตสินค้าในระบบทุนนิยมที่เพิ่มมากขึ้นทุกที และกิจกรรมกลับมาอธิบายสาเหตุของวิกฤติการณ์ทาง
เศรษฐี ซึ่งสรุปได้ว่าเกิดจากการผลิตล้นตลาด เพราะความต้องการสินค้าไม่เพียงพอ วิกฤติ
ดังกล่าวจะเกิดขึ้นในอุตสาหกรรมที่ผลิตบจจุยการผลิตก่อน การแก้ไขวิกฤติการณ์ทางเศรษฐีทำ
ได้โดยการวางแผน และให้มีการปฏิบัติตามแผนอันจะทำให้ความไม่แน่นอนทางเศรษฐีลดไปได้

หงส์ฯ เป็นการพูดถึงผลของวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในเมริกา และมาตรการที่ใช้บังคับ วิกฤติการณ์ดังกล่าวมีการยกสถานีข้อมูลเกี่ยวกับการว่างงาน สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร และวงการอุตสาหกรรมในเมริกา ซึ่งพอสรุปได้ว่าระบบทุนนิยมเป็นระบบที่ทำให้คนจนยังจนลง และคนรวยยังรวยขึ้น นอกจากนั้นถ้านายทุนผู้ใดจะสามารถยื่นยงอยู่ได้จะต้องรับเข้าควบคุมสุกขาด้วยการธุรกิจและการเงิน ซึ่งในที่สุดก็จะนำไปสู่การแสวงหาตลาดผูกขาดในต่างประเทศ เพื่อระบายสินค้าของตน เพราะตลาดในประเทศไทยไม่เพียงพอ ก่อให้เกิดสงครามจักรวรรดินิยม สงครามดังกล่าวจะเป็นช่วงสุดท้ายของระบบทุนนิยม

ในบทที่๔๙-๕๐ ได้อ้างสะใจมาก อ้างไร้ความสามารถสานเหตุที่ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจผันผวน ใช้แต่ว่าจะเกิดจากการผลิตจนล้นตลาด (หรือมานด์ไม่เพียงพอ) เพียงแต่อย่างเดียว แต่ยังมีเหตุอื่น ๆ อีก (ดู J.A. Estey Business Cycles) นอกจากนี้อ้างที่ว่าวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่จะเกิดครั้งใหม่จะส่งผลกระทบกว่ากฤติกรรมที่แล้วมาเสมอไป (หน้า ๒๐๐) ก็ยังไม่มีข้อเท็จจริงยืนยันแม้ว่าในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ จะเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงก็ตาม แต่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๖-๒๔๑๗ หาได้ส่งผลกระทบอย่างขึ้นไม่

หนทางที่จะแกนัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทางหนึ่งคือ การวางแผนและจะต้องมีการปฏิบัติอย่างซื่อสัตย์และสอดคล้องตามแผนที่วางไว้ (หน้า ๑๙๙) อ้างไร้ความสามารถวางแผนในโลกเป็นจริงไม่ได้เป็นเครื่องรับประทานเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ว่าเศรษฐกิจจะไม่ตกต่ำ เพราะแผนอาจบกพร่อง (สืบเนื่องจากผู้วางแผนขาดความรู้ ขาดข้อมูลอย่างเพียงพอ) อาจไม่สอดคล้องกับสมรรถภาพของระบบเศรษฐกิจ หรือการปฏิบัติอาจไม่ถูกต้องตามแผนเพราจะคำสั่งไม่ชัดเจน เมื่อกิจบัญหานำการวางแผนอาจกินเวลานานเกินกว่าจะมีการตัดสินใจแกนัญหา ฉะนั้นแม้กระทั่งจุดเดียวที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำในช่วงก้าวกระโดดใกล้ และสานเหตุที่เกิดเศรษฐกิจตกต่ำขึ้นก็ เพราะรัสเซียถอนกำลังที่ปรึกษากลับ และบุญญาภิธรรมชาติ นอกจากนี้ในปัจจุบันอัตราความเจริญเติบโตของรายได้ประชาชาติของรัสเซียเริ่มลดลงกว่าในช่วงก่อน ๆ

เรื่องสำคัญที่สุดในบทนี้คือความขัดแย้งภายในระบบทุนนิยม ซึ่งจะเป็นเหตุแห่งการสลายตัวของระบบดังกล่าว ความขัดแย้งต่าง ๆ ที่กล่าวถึงในบทนี้คือ (ก) เมื่อนายทุนจำเป็นต้องลงทุนเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นทุนประเภททายตัว (หมายถึงเครื่องจักร โรงงานต่าง ๆ) ส่วนทุนแปรผัน (เช่น แรงงาน) กลับลดลง และเมื่อว่าประสิทธิภาพจะดีขึ้น แต่อำนาจซื้อขายลดลง ก่อให้เกิดการ

ว่างงานอันเนื่องมาจากการผลิตด้วยความต้องการ (หน้า ๑๗๐), (บ) ในหน้า ๑๙๐ และ ๑๙๕ เป็นเรื่องความขัดแย้งอันเกิดจากวัฏจักรเศรษฐกิจ (ค) ความขัดแย้งอันเกิดจากการรวมบัญการผลิตทั้งหลายให้อยู่ในมือนายทุนเดียว มากกว่า concentration of capital และการรวมทุนมารอยู่ในมือของนายทุนใหญ่ไม่ถูกเรียกว่า centralization of capital ถึงแม้ว่าผู้เขียนจะพูดถึงประเด็นในหน้า ๒๐๓-๒๐๔ แต่ก็ได้แยกประเด็นทางส่องไว้ชัดเจนจากกัน (ง) ความขัดแย้งระหว่างมูลค่าส่วนเกิน และความข่มข้นที่เพิ่มขึ้น เพราะในขณะที่ประสิทธิภาพของคนงานดีขึ้น เวลาที่ส่งคุณค่าส่วนเกินที่เพิ่มขึ้น จำเป็นต้องใช้ในการผลิตสินค้าสำหรับการดำเนินชีพของคนงานจะลดลง มูลค่าส่วนเกินที่เพิ่มขึ้นกลับตกไปอยู่กับนายทุน ส่วนแบ่งของคนงานกลับลดลง ก่อให้เกิดความข่มข้นยิ่งขึ้น ถึงแม้จะมีการพุดถึงความขัดแย้งคงกล่าวในบทก่อน ๆ แต่ในบทนี้ได้พูดถึงเลย ทำให้ผู้อ่านไม่ทราบว่าความขัดแย้งในระบบทุนนิยมมีกี่ประเภท (จ) ความขัดแย้งอักประเททที่ได้พูดไว้ในบทเกิดจากการที่คุณธรรมต้องแรงงานไม่ได้เพิ่มขึ้นในสัดส่วนเดียวกับการสะสมทุน ทำให้เกิดการว่างงานมากขึ้น ค่าจ้างลดลง เพราะคนงานต้องแย่งกันทำงาน ความข่มข้นกลับทวีคูณขึ้นอีก

ข้อเสียอีกข้อในบทนี้คือการจำกัดความ เพราะในการอธิบายถึงสาเหตุของการลงทุนในต่างประเทศและการทำส่วนร่วมจัดการธุรกิจในประเทศต่างๆ ผู้เขียนพูดถึงแต่สาเหตุด้านภายนอก แต่เมื่อมารถที่หน้า ๒๐๒ ผู้เขียนจึงได้เพิ่มสาเหตุสำคัญอีกข้อของการลงทุนในต่างประเทศว่า เกิดจากความต้องการทำให้วัฏจักรเศรษฐกิจผันผวนน้อยลง

บทที่ ๘ ขั้นผูกขาดและจัดการธุรกิจในระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ จัดได้ว่าเป็นขั้นสูงสุด และขั้นสุดท้ายของระบบทุนนิยม

จัดการธุรกิจในระบบเศรษฐกิจคือ การผูกขาดในการผลิตระหว่างประเทศของระบบทุนนิยม สาเหตุที่สังคมทุนนิยมต้องวัดนาการมาลงบนกเพื่อความจำเป็นที่บรรดา นายทุนจะต้องแบ่งปันกันอย่างรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ความจำเป็นดังกล่าวจะก่อให้เกิดการรวมทุนมารอยู่ในมือของนายทุน ผู้ผูกขาดเพียงไม่กี่คนในรูปของทรัพต์ คาร์เทล หรือแม้แต่การรวมตัวกับบริษัทอื่น ๆ จากนั้น เมื่อการค้าได้ขยายตัวไปมาก ๆ สินเชื่อเริ่มนับพันบาทขึ้น กิจการธนาคารจึงเริ่มมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยพัฒนาการผลิต จึงเกิดการผูกกองทุนทางธนาคารเข้ากับกองทุนทางอุตสาหกรรมซึ่งเรียกว่า “กองทุนบุนคลง” (finance capital) กองทุนบุนคลงเองที่เป็นผู้อำนวยการสูงสุดในการควบคุมการผลิตโดยอาศัยเงินและสินเชื่อเป็นเครื่องมือ จากนั้นในขั้นที่สาม บรรดานายทุนใหญ่ก็จะส่งทุนไปลงในต่างประเทศ จากนั้นบรรดานายทุนเหล่านี้จะรวมตัวกันเป็นองค์การผูกขาดระหว่างประเทศเพื่อ

ตนจะได้สามารถแบ่งแยกผลประโยชน์ในประเทศต่าง ๆ และแล้วคืนเดนส่วนต่าง ๆ ของโลกก็จะ
ถูกแบ่งแยกกันระหว่างนายทุนที่มีอำนาจที่สุด

ฉะนั้นเงื่อนไขสำคัญที่สุดของจักรวรรดินิยมก็คือ การผูกขาดในประเทศที่จะเป็นจักรวรรดินิยมต้องพัฒนาไปถึงระดับสูงสุดก่อน จึงจะสามารถขยายตัวไปยังประเทศอื่น ๆ ที่อยู่พื้นที่กว่าได้ ตัวอย่าง เช่น อเมริกาก่อนที่จะมีการขยายเงินทุนออกประเทศในปี ค.ศ. ๑๙๐๐ บรรดา นายทุนชุนคลังที่สำคัญ ๆ ก็กลุ่มได้เริ่มขยายกิจการของตนจนมั่นคงก่อน แต่การที่อเมริกาเริ่มเข้าแสวงหาผลประโยชน์จากการแสวงหาเมืองขึ้น (เช่น เมืองขึ้นในอเมริกาใต้ หมู่เกาะต่าง ๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิก และในอาฟริกา) ข้ากัว่ประเทศญี่ปุ่น ฯ อเมริกาก็ต้องขยายตัวในรูปของจักรวรรดินิยมแบบใหม่ โดยการนำเงินไปลงทุนในต่างประเทศแทนการแสวงหาดินแดน เช่นการลงทุนขอพันธุ์ของรัฐบาลบรากีล และอาร์เจนตินา การบินให้ประเทศทางตะวันออกโดยเฉพาะจีน ดำเนินนโยบายเบ็ดประดุการค้าอย่างเสรี เป็นต้น และเมื่ออเมริกาประสบผลสำเร็จในการดำเนินนโยบายจักรวรรดินิยมเหมือนกับประเทศไทยในยุโรปอื่น ๆ ทำให้ภูมิภาคแข่งขันระหว่างนายทุนประเทศไทยต่าง ๆ 互相แข่งขัน จึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องแบ่งสรรผลประโยชน์กับบรรดา นายทุนชุนคลังกลุ่มต่าง ๆ ในยุโรป เช่น การติดต่อค้าขายกับจีน นายทุนอังกฤษ และอเมริกา ก็ต้องอพาร่างทำงานเป็นมหามิตรต่อ กันเพื่อประโยชน์ในการแข่งร่วมกัน หรือแม้แต่การร่วมมือกันในการลงทุนทั่วโลก นอกจากนั้น นายทุนอเมริกายังได้ตอกย้ำแลกเปลี่ยนสิทธิบัตรกับนายทุนเยอรมัน และเมืองเกิดสังคมโอลิครองที่ ๑ 互相 นายนทุนอเมริกาก็สามารถขยายตัวจนยิ่งใหญ่กว่าบรรดา นายทุนประเทศไทยอื่น ๆ เพราะในระหว่างสองครั้งประเทศในยุโรปต้องพึ่งเงินกู้จากเอกชนชาวอเมริกา และอาชญาท์โอลิครองของอเมริกา

อย่างไรก็ตาม เมื่อขึ้นจักรวรรดินิยมพัฒนามาถึงขั้นสูงสุดชั้นนายทุนต่าง ๆ ต้องแบ่งบันกันอย่างรุนแรงได้มีปรากฏการณ์หลายอย่างเกิดขึ้น นั่นคือประการแปรบูรพาคนงานในประเทศไทยทุนนิยมได้เริ่มรวมตัวกันต่อสู้กับฝ่ายนายทุน เนื่องจากการเรียกร้องให้ปรับปรุงสถานการณ์ทำงานในอเมริกาและการคัดค้านสหภาพแรงงานโลกครั้งแรกในยุโรป ประการที่สองบรรดาคนงานและประชาชนของประเทศไทยถูกครอบงำโดยจักรวรรดินิยมก่อเริ่มตนทัวและผนึกกำลังต่อต้านการบุกรุกหรือใช้ในประเทศไทยในระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๓๗-๑๙๔๔ ในอินเดียระหว่างปี ๑๙๔๗-๑๙๕๙ เป็นต้น ยังกว่านั้นยังปรากฏว่า เมอรัสเซย์นำล้อทีซึ่งคุณนิยมมาใช้กับประสบผลสำเร็จ เหล่านี้ล้วนเป็นพลังที่จะผลักดันให้ประวัติศาสตร์ของมนุษย์ต้องเปลี่ยนโฉมไปสู่ระบบสังคมนิยม

คำอธิบายถึงกำเนิดของจักรวรรดินิยมในบทนคุณเคลื่อนมาก เพราะกล่าวไว้โดย ๆ ว่าเกิดจากการแบ่งขั้นกันอย่างชัดเจ็น ซึ่งต้าจะสันนิษฐานตามทฤษฎีของเลนิน ก็คงจะหมายถึงอัตรากำไรของนายทุนในประเทศลดลง จำต้องหาช่องทางลงทุนนอกประเทศอย่างไรก็ตามในบ้านจุน ให้มีทฤษฎีอธิบายดำเนินของจักรวรรดินิยมหลายทฤษฎี เช่นทฤษฎีของ เจ ออบสันอธิบายว่าเกิดจากการกระจายรายได้ ทฤษฎีของ พอล บาร์นและสวีซี่ ว่าจักรวรรดินิยมได้เกิดจากอัตรากำไรลดลง เพราะในบ้านจุนสภาพทางธุรกิจไม่มีการแบ่งขั้นกันอย่างกว้างขวาง ฉะนั้น อัตรากำไรจะไม่ใช่ตัวบ่งการสำคัญ เพราะเมื่อผู้ผลิตมีฐานะเป็น oligopolist (คือมีคู่แข่งไม่มากราย) ย่อมกำหนดอัตรากำไรได้เอง ดังนั้นสาเหตุสำคัญของการเกิดจักรวรรดินิยมก็คือส่วนเกินทางเศรษฐกิจ (economic surplus) ซึ่งเท่ากับ total national product ลบด้วย socially necessary of production (แต่นิยามของคำว่า socially necessary of production ไม่ปั๊ะเจน)

ข้อบกพร่องอีกข้อคือคำอธิบายเรื่องวิัฒนาการของการผูกขาดซึ่งไม่ละเอียดพอ (เพราะอธิบายไว้เพียง ๒ หน้า) อันที่จริงซึ่งเขียนน่าจะแยกແພັນการดักล่าவອກให้เห็นว่าหนทางแห่งการผูกขาดเกิดขึ้น ๑ วิธี คือ (ก) concentration and centralization of capital (อธิบายไว้ในหน้า ๒๑๑-๒๑๒) (ก) monopoly capital จะขยายตัวและเข้มแข็งขึ้นได้โดยการเข้ายึดครองวัตถุคุณสำคัญ (ค) นายทุนบุนคลังจะพยายามสร้าง financial ties กับสถาบันเศรษฐกิจและการเมืองทั่วโลกอย่างแน่นแฟ้น (ง) การผูกขาดอาเจริญขึ้นมาโดยนโยบายอาณานิคม (colonial policy) และตัวนายทุนยังพยายามผนวกເອງแผนการที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเข้าเป็นนโยบายแสวงหาอาณานิคมของรัฐด้วย เป็นผนวกເອງแผนการต่อสู้เพื่อแยกชิงวัตถุคุณ การส่งทุนออกประเทศ การสร้างอิทธิพลเพื่อให้ธุรกิจของตนดีขึ้น เพื่อให้กำไรเพิ่มขึ้นและเพื่อให้ได้สมปทานและเอกสารสิทธิ์ (ดู James O'connor, "The Meaning of Economic Imperialism" ใน *Imperialism and Underdevelopment*.)

เมื่อเกิดการผูกขาดขึ้น รูปการผูกขาดแบบหนึ่งที่มีอำนาจกว้างขวางมากคือ vertical trust แต่ในบ้านจุนยังมีรูปการผูกขาดแบบอื่น ๆ ที่มีอำนาจพอ ๆ กันเช่น horizontal trust, conglomerate trust และรูปสมรรถห่วงสามแบบแรก

จุดบกพร่องอีกข้อของบทนคุณคือข้อสรุปที่อ้างหลักฐานว่าในปลายศตวรรษที่ ๑๙ นั้น การรวมตัวของบริษัทขนาดใหญ่ ทำให้เกิด cartel และ trust ของอุตสาหกรรมหนักขึ้นในอเมริกา (หน้า ๒๑๓ เป็นต้นไป) แต่จากการวิจัยในอเมริกาแสดงว่าเศรษฐกิจของอเมริกามีการแบ่งขั้นกันใน

ทันศตวรรษที่ ๒๐ มากกว่าตอนปลายศตวรรษที่ ๑๙ (ดู Gabriel Kolko, *The Triumph of American Conservatism : A Reinterpretation of American History, 1900-1916*)

บทที่ ๕ พล็อกซิสม์ (หรือ “ฟลัชิสม์”) หรือประชาธิปไตย ในบทนี้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองในประเทศทุนนิยม ซึ่งมีทั้งฟลัชิสม์เป็นเยอรมันผู้เริ่มต้นกิจกรรมทางสองครั้ง เพราะลักษณะนิยมความทารุณและรุนแรงเพื่อจุดประสงค์ในการบุกรุก และประเทศประชาธิปไตย เป็นอังกฤษและอเมริกา

คำอธิบายเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างฟลัชิสม์กับประชาธิปไตย มิได้มุ่งที่ประชาธิปไตยแบบตะวันตก แต่เป็นความพยายามแสดงให้เห็นข้อดีแห่งระบบทั้งสอง ฟลัชิสม์ กับประชาธิปไตยแทนใหม่ (อย่างเป็นไนรัศเชีย)

คุณสุภาพยามชี้ให้เห็นว่า ในระบบแคบตัดลิสต์นั้น ประชาธิปไตยที่มีอยู่เป็นประชาธิปไตยของนายทุนใหญ่กลุ่มเล็กๆ เพราบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในหลายประเทศยังจำกัดสิทธิของอิสระของชนส่วนใหญ่ (คนจน) และชนส่วนน้อย ยังกว้างขวางคุณสุภาพยังอ้างอิงว่าถ้าแม้ฝ่ายฟลัชิสม์เยอรมันจะพ่ายแพ้สิ่งความโลกไปถึงสองครั้ง แต่ชาติลักษณะฟลัชิสม์จะกล่าวว่ามีอยู่ทั่วไปในประเทศทุนนิยมประชาธิปไตย เพราะด้วยเครื่องมือฟลัชิสม์เท่านั้นที่บรรดานายทุนบุนคลังผู้คนสามารถใช้กดขี่ประชาชาติได้ตลอดไป ยังในภาวะที่ต้องเผชิญกับขบวนการต่อต้านของผู้คนงาน บรรดานายทุนบุนคลังยังจำต้องพยายามปักบั้งฐานะของตนอย่างเต็มที่ และผู้ที่จะต่อต้านกับชาติฟลัชิสม์เพื่อนำสังคมก้าวไปสู่ระบบสังคมนิยมก็คงชนะคนงานเท่านั้น เพราะเขานั้นเสียผลประโยชน์ในระบบนายทุน จึงทำให้เขารู้จักรวมตัวบนมาตรฐานสูงเพื่อสิทธิความครองของประชาธิปไตย

ความเชื่ออย่างแน่นแฟ้นของผู้เขียนที่ว่า นายทุนบุนคลังผู้คนขาดย่อมพยายามบีบคนให้ระบบการปกครองมีลักษณะเป็นฟลัชิสม์ ดูจะเป็นความเชื่อที่เอกสารตามคำพูดของมาร์กซ์มากเกินไป (มาร์กซ์เคยพูดว่า The executive power of the modern state is simply a committee for managing the common affairs of the entire bourgeois class)

ท่าน เพราะว่า ยังมีวิชาการที่ไม่เห็นด้วยกับการที่ความอิสระของครอบครัวต้องถูกตัดสินใจโดยผู้คนในสังคม หรือพากมาร์กซ์ism หัวใหม่ ซึ่งเชื่อว่าประชาธิปไตยจะน้อมร่างกฎหมายเพื่อประโยชน์ของประเทศทางการเมือง หรือพากมาร์กซ์ism หัวใหม่ ซึ่งเชื่อว่าประชาธิปไตย

ทางเศรษฐกิจจะเป็นตัวกำหนดประชาติไปทางการเมือง แต่ยอมรับว่า สถาบันทางการเมืองในอเมริกาหลายสถาบันสามารถทำให้ชนชั้นกรรมมาซึ่งแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพของตนได้ ฉะนั้น อำนาจทางเศรษฐกิจมิได้ก่อให้เกิดอำนาจทางการเมืองเสมอไป (ดู Sherman, *Radical Political Economy*, chapter 9) แม้ว่าสู่เยี่ยนจะสรุปว่า คนงานอยู่ในฐานะที่จะนำพลโลกให้ก้าวเข้าสู่ยุคสังคมนิยม แต่น่าเสียดายว่า ถึงรัฐในระบบทุนนิยมจะเป็นเครื่องมือกดข่องนายทุน และต้องมีการต่อสู้ระหว่างชนชั้น แต่ทางสองฝ่ายจะหาได้จะสามารถทำลายระบบนายทุนลงไม่ ระบบนายทุนจะถูกยึดตัวได้ก็ต่อเมื่อเกิดการขัดแย้งต่างๆ (อันหลักเลี้ยงมิได้) ดังได้วิจารณ์ไปแล้ว ฉะนั้น ชนชั้นคนงานจึงอยู่ในฐานะเป็นเครื่องขับเคลื่อนทำให้วัฒนาการเกิดขึ้นได้

บทที่ ๑๐ นั้นต่อไปแห่งวิพัฒนาการของสังคมระบบทุนลิสม์ บทนี้เป็นบทส่งท้ายเช่นเดียว รอยตามหนทางสู่ความคิดแบบสังคมนิยมทุกเล่ม ทั้งนี้ เพราะว่ามาร์กซ์เป็นนักสังคมศาสตร์คนแรกที่กล้าพอจะดำเนินอนาคตของสังคมโดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์สังคม ในอดีตมนุษย์เคยไฟผันไฟหันสังคมในยุคอดีต และต่างก็ไฟผันกันไปต่างๆ นานา แต่มาร์กซ์เป็นคนแรกที่สามารถตอบได้ว่า ในที่สุดแล้วระบบทุนนิยมจะต้องพัฒนามาลงบนที่เกิดภาวะความขัดแย้งขนาดใหญ่ในระบบชั้นจะเป็นเหตุสำคัญแห่งการสลายตัวของระบบทุนนิยม และในขณะที่ระบบทุนนิยมกำลังอยู่ในขั้นสุดของมนุษย์ สังคมจะเต็มไปด้วยความไม่เท่าเทียม การว่างงาน ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น และแม้แต่เทคโนโลยีจะหยุดลง ก็ทางเดียวที่พอจะทำให้เทคโนโลยีก้าวหน้า และยืดอายุระบบทุนนิยมได้ คือสองครามจักรวรรดินิยม แต่ก็เป็นเพียงการแกบภูษาชั่วคราวเท่านั้น

เมื่อสังคมก้าวเข้าสู่ยุคสังคมนิยมซึ่งปราศจากชนชั้นแล้ว นอกรากการขูดรีดจะหมดไปแล้ว ประชาชนจะมีสิทธิ์ในพื้นฐานที่แท้จริงอย่างเสมอภาคกัน (เข่น สิทธิ์ทุกคนจะมีงานทำ มีเวลาพักผ่อนโดยได้ค่าจ้างตาม มีการศึกษา และมีชีวิตในมาตรฐานอันเหมาะสมในยามเจ็บป่วยหรือปลด gele) นอกจากนี้ยังมีสิทธิทางแพ่ง คล้ายกับระบบของประชาติไปทางของทุนนิยม ต่างกันแต่เพียงว่าสิทธิทางแพ่งบางอย่างที่จะเป็นอันตรายต่อระบบสังคมนิยมซึ่งไม่มีการขูดรีดจะต้องถูกจำกัด เข่น เสรีภาพในการพูดและการเขียนบางอย่างเป็นคัน

ในอเมริกา ถึงแม้ว่าเงื่อนไนทางเศรษฐกิจ (ในช่วง พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๔๙) ของอเมริกาจะสุกงอมพอต่อการที่สังคมจะก้าวสู่ยุคสังคมนิยม แต่การโน้มน้าวสิ่งคุณประโยชน์ของระบบทุนนิยม

และการบิดเบือนสภาพชีวิตในรัสเซียให้เป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการดังกล่าว อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทยที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย (อย่างไม่สมบูรณ์) ดังเช่นอเมริกา สามารถพัฒนาไปสู่ระบบสังคมนิยม และทำให้ชนส่วนใหญ่ได้มีชีวิตร่วมกันอย่างสงบสุข แต่โดยการผูกกำจัดของชนคนงาน

ส่วนในประเทศไทยเมืองขอน หรือเมืองขอนที่อยู่พัฒนาและถูกบูรณะด้วยแรงงานทุนศักดินา ในประเทศไทยและนายทุนต่างประเทศ วิธีที่จะได้มาซึ่งสิทธิ์ดังกล่าวจำเป็นที่ประชาชนจะต้องรวมตัวกันเพื่อให้ได้มาซึ่งระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยแผนใหม่ก่อนแล้วจะสามารถจัดสรุปเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมได้

ข้อเสนอของผู้เขียนแก่วิกวัชที่จะทำให้ประเทศไทยต่าง ๆ ก้าวไปสู่ระบบสังคมนิยม ออกจะเป็นข้อเสนอที่ค่อนข้างจะผิดแผ่นเกินไป และมีบางอย่างขัดแย้งกับข้อสรุปในบทก่อน เช่นการเสนอว่าสำหรับประเทศไทยอเมริกามีเงื่อนไขอยู่ข้อเดียวคือ ปวงคนงานต้องผันนิกำลังกันนำชาติไปสู่ระบบสังคมนิยม ข้อเสนอตั้งกล่าวอกรากะแย้งกับความเชื่อของผู้เขียนในบทที่ ๑ ที่ว่าในสหรัฐอเมริกายังมีชาติแห่งพื้นที่สมมอยู่ที่ไม่ได้เป็นสหรัฐอเมริกาจึงไม่มีประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจแท้จริง ทำให้ประชาธิปไตยทางการเมืองดูน่าสงสัย เมื่อเป็นเช่นนั้น รัฐก็ยอมเป็นเครื่องมือของชนชั้นนำทุนกฎหมายที่จะเป็นไปไม่ได้ทั้งนั้นคนงานจะได้มาซึ่งประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ โดยไม่ได้ประชาธิปไตยทางการเมืองก่อน

สำหรับข้อเสนอของปรัชญาด้วยพัฒนาที่ป่วงชน จะต้องสร้างประชาธิปไตยແພນໃໝ່ນ
ก่อน ຜູ້ເຢີນກົມໄດ້ຮະບຸລົງໄປວ່າ ຄໍາວ່າປະชาຕີປາໄຕຍແພນໃໝ່ໝາຍຄືອະໄໄ ຈະເປັນປະชาຕີປາໄຕຍ
ຮົມສຸນຍະແບບຂອງເໝາ ອຣອອນ ຖ້າ ນອກຈາກນິນໃນການທຳນັນກຽມມາຊີພຈະນຳມາມ່ວ່າມາຈແທນ ຂນ
ຂໍ້ຂໍ້້ນໝາຍຖຸນ ຂນຂນກຽມມາຊີພກຈາເປັນຄັ້ງໃຫ້ໆນາງຈັກສູ່ກຳຈັດ (ໂດຍວິຈີຮຸນແຮງຮວິວິຈີ ໄດ້ຕາມ) ຂນ
ຂໍ້ຂໍ້້ນໝາຍຖຸນອ່າງທີ່ເຮັດວຽກວ່າ Dictatorship of the Proletariat (ເຜົ້າການຂນ້ນກຽມມາຊີພ) ຜູ້ເຢີນ
(ຮົມຕົລອດໄປຄືມາຮັກ໌ ເລີນ ແລະຄອນ ບໍ່) ກົມອາຈະບອກໄດ້ວ່າມີເງື່ອນໄຂອະໄຮບັງທີ່ເຜົ້າການຂອງ
ຂນຂນກຽມມາຊີພຈະໄມ່ກາລາເບີນແຜ້ຈຳກາຮອງຜູ້ນໍາກຽມກຣແລະພລເຮືອນເພີ່ງໄມ່ກົມ ຍັງກວ່ານັ້ນຜູ້ເຢີນ
ຍັງໄມ່ໄດ້ແຍກແຍ່ເງື່ອນໄຂຮາຍລະເອີດທີ່ເໝາະສມຕ່ກາຮພັນນາໄປສູ່ສັກນິຍມ (Signey Hook, *To-
wardsthe Understanding of Karl Marx*, p. 276)

เงื่อนไขต่าง ๆ ในประเทศไทยนิยมอย่างเมริกาเวลานี้จะไม่สู้อันวายต่อการจะเปลี่ยนไปสู่สังคมนิยม เพราะโอกาสที่ประเทศไทยจะทำสังคมจักรวรรดินิยมยังมีอยู่ แต่ผลของสังคมนิยมโภคจีนและการลูกขึ้นขับไล่จักรวรรดินิยมทั่วโลก เป็นสัญญาณว่าเมริกากำลังเคลื่อนไปสู่ภาวะสุกอมที่จะเปลี่ยนเมริกาไปเป็นสังคมนิยมในศตวรรษอันใกล้นี้ นอกจากนี้แล้ว ความเชื่อว่าจะมีส่วนร่วมของระบบทุนนิยมไว้ได้อย่างที่นายจ็อห์น เมอร์นาร์ด เคนส์ สามารถช่วยระบบทุนนิยมให้รอดพ้นจากภัยคุกคามเศรษฐกิจตกต่ำในปี ค.ศ. ๑๙๓๐ ได้

นิพนธ์ พัพงศ์กุล
คณะกรรมการฯ

วารสารธรรมศาสตร์
ฉบับหน้า
ว่าด้วย วรรณกรรมไทย
